יודען, געדענקט די רדיפות אויף אייערע ברידער אין דייטשלאנד

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

היינט 8 זייטען

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

נייער פאלקסבלאט

№ 254	לאדז, מאנטאג, י"ז מרחשון תרצ"ד	עלפטער יאהרגאנג	Łódź, Poniedziałek, 6 listopada 1933 r.	№ 254

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71 — Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

נישט שיקאנירען יודען ביי די וואהלען
אזא מין חוזק-צירקולאר האט ארויסגעגעבען דער דייטשער אינערן-מיניסטער

בערלין, 5 (יט"א טעלעגראפיש)

דער אינערן-מיניסטער האט ארויסגעגעבען א צירקולאר, נישט צו שיקאנירען יודען צו די רייכסטאג-וואהלען.

ווייטער זאגט זיך אין צירקולאר, אז די רעכט דארף נישט זיין קיין פרעצעדענס פאר דער צוקונפט. אין די נאהענטע טעג וועט ארויסגעגעבען ווערען א געזעץ, וואס וועט רעגולירען די רעכט.

פאליאקען אין דייטשלאנד
אויף די פארשטעהענדע רייכסטאג-וואהלען

בערלין, 5. (ספ. טעל.). די גאנצע פוילישע פרעסע אין דייטשלאנד האט אפגעדרוקט פאלגענדע דערקלערונג:

„די פוילישע באפעלקערונג אין דייטשלאנד שטעלט מיט בעדויערונג פעסט, אז ס'איז ביי איהר אפגענומען געווארען דאס רעכט אנטיילצונעהמען אין די וואהלען דעם 12 נאוועמבער, דורכ'ן לאזונג פון שיקען אין פארלאמענט בלויז דייטשע פאר-שטייער.

היטלער — דער „פאציפיסט"
זיין נעכטיגע ערב וואהל-רעדע

בערלין, 5. (ספ. טעל.) דער לעצטער זונטאג ערב די וואהלען איז אדורך אונטערן צייכען פון א פערשטארקטער פראפאגאנדע-אקציע, וואס איז געפיהרט געווארען אין גאנץ דייטשלאנד דורך דער נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי אונטערן לאזונג פונ'ם קאמף פאר דייטשלאנדס גלייכבערעכ-טיגונג.

אין זיין היינטיגער רעדע האט דער קאנצלער היטלער דערקלערט אז דייטשלאנד בעקעמפט דעם ווערסאילער טראקטאט. מחמת ער איז דער שונא פון עכטען שלום, פערשטענדיגונג און אייניגונג. אלס ארענטליכער דייטש, און נישט מלוכה-פערזעטצער, איז ער געגען מלחמה. מיר האגען זיך אבער נישט אפ — זאגט ער — פון די רעכט אויף לעבען און כבוד פון דעם דייטשען פאלק.

די קאנצלער דערקלערט, אז אנדערע מלוכות האבען נישט דאס רעכט צו אריינמישען אין די אינערליכע פערהעלטנישען פון דייטשלאנד. ווער ס'איז צום מעהרסטען בעדראהט — זאגט ער — ווייסט איהר, מיינע לאנדסלייט, צום בעסטען. מיר ווילען באר, אז מ'זאל אונז לאזען צורוה, און נישט טשעפען אונז. מיר ווילען שלום מאכען, מיט אונזערע אמאליגע געגנער!

שטרייק פון די אראבער דויערט נאך
אין ארץ-ישראל איז רוהיג

חיפה, 5 (יט"א טעלעגראפיש)

אין ארץ-ישראל איז רוהיג, אין חיפה איז אפגע-שאפט געווארען די פאליציי-שעה.

פרייטאג האבען זיך פאר די מעטשעטען פערזאמעלט פיל אראבער פון די דערפער. די אראבישע גייסטליכע האבען אין זייערע דרשות בעריהרט די לעצטע געשעהענישען. נאך די תפלות זענען זיך די אראבער רוהיג פונאנדער-געגאנגען.

דער שטרייק פון די אראבער דויערט נאך טיילוויז, דער רוב אראבישע קראמען זענען גע-שלאסען. אויך דער שטרייק אוים'ן חיפה'ער פארט דויערט נאך. 7 שיפען, וואס זענען מיט א צייט צוריק אנגעקומען אין פארט ווארטען אויסגעלא-דענט צו ווערען

קאנפליקט אין דאנציג
צווישען הויך-קאמיסאר פון דער פעלקער-ליגע און דעם סענאט

דאנציג, 5 (טעלעפאניש)

דאס פרעסע-ביורא פונ'ם סענאט טיילט מיט, אז דער הויך-קאמיסאר פון דער פעלקער-ליגע האט נעכטען שטעט אין אוונד מיטגעטיילט דעם סענאט, אז ער האט איבערגעשיקט די פעטיציעס פון די צוגעמאכטע צוויי צייטונגען „דאנציגער פאלקס-שטימע" און „דאנציגער לאנדעס-צייטונג" ווי אויך די דערקלערונג פונ'ם דאנציגער סענאט מכוח דעם ענין — צום גענעראל-סעקרעטאר פון דער פעלקער-ליגע, אוועגאל, מיט דער ביטע, אז ער זאל די ענינים פארשטעלען פאר'ן ראט פון דער פעלקער-ליגע, וועלכער איז דער גאראנט פאר דער קאנסטיטוציע פון דער פרייישטאט.

פאריז, 5 (ספ. טעל.)

די גאנצע פרעסע פערעפענטליכט גרויסע בעריכטען וועגען דעם קאנפליקט צווישען דעם הויך-קאמיסאר פון דער פעלקער-ליגע אין דאנציג און דעם דאנציגער סענאט. מחמת די אפגע-שטעלטע 2 דייטשע צייטונגען.

ענגלישע יודען באיקאטירען אפיציעל די דייטשע סחורות

לאנדאן, 5. (ספ. טעל.) ביי דעם אנטייל פון העכער 500 דעלעגאטען וואס רעפרעזענטירען 150 טויזענד ענגלישע יודען, איז היינט פארגעקו-מען אין לאנדאן א קאנפערענץ אויף וועלכער עס איז אנגענומען געווארען אן איינשטימיגע רעזאלוציע אפיציעל צו באיקאטירען דייטשע סחורות, און וואס פאדערט אויף אלע יודען אין ענגלאנד נישט צו בענוצען זיך מיט דייטשע סחורות, כל זמן די יודען אין דייטשלאנד וועלען נישט בעקומען די פולע בירגער-רעכט.

יאפאן איז נישט אזוי געפעהרליך...

פאריז, 5. (ספ. טעל.) אין „ל'עוור" איז היינט געדרוקט דער צווייטער ארטיקעל פון לעאן טראצקי, וועגען יאפאן א.ז.וו. „יאפאן ערב רעוואלו-ציע" אין וועלכען דער מחבר ווייזט אן דערויף אז ס'איז לחלוטין נישט ריכטיג די הערשענדע מיינונג וועגען דער אומבעזיגבארקייט פון יאפאן. און אז די דאזיגע פאלשע מיינונג איז געווארען א העכסט-געפעהרליכער פאקטאר ביי די אינטערנאציאנאלע פערהעלטנישען.

טראצקי ווייזט אן אז יאפאן צוזאמען מיט מאנ-דזשוריען ציילט 65 מיליאן יאפאנער און 50 מי-ליאן מענשען פון אנדערע נאציאנאליטעטען, וועל-כע וועלען אין פאל פון א רעוואלוציע ווערען פאר דעם לאנד א גרויסע סכנה. טראצקי ווארענט דער-בער די יאפאנישע מיליטאריסטען געגען אגרייפס כוונות.

פערקלענערט די הנחות
ביים צוריקפאהרען פון די קור-ערטער

ווארשא, 5 (טעלעפאניש)

דער קאמוניקאציע-מיניסטער בוטקיעוויטש האט אונטערגעשריבען א נייע פעראָרדנונג, לויט וועלכער עס ווערען פערקלענערט די באהן-הנחות ביים צוריקקעהר פון די קור-ערטער.

לעת עתה האבען אין הערבסט- און ווינטער-צייט געגאלטען 80-פראצענטיגע הנחות ביים צו-ריקפאהרען פון די קור-ערטער.

פונ'ם 15. נאוועמבער אן וועט די דאזיגע הנחה גילטיג זיין בלויז אויף 50 פראצענט.

בירגער, יודען!

איהר האט ערפילט אייער חוב, צייכנענדיג די הלוואה,
ערפילט אייער חוב ווייטער און צאהלט איין די ראטע!

היינט, מאנטאג
איז דער לעצטער טערמין איינצוצאהלען די

2טע ראטע פון דער נאציאנאלער הלוואה

אלע פינאנץ-אמטען און בענק וועלען היינט, מאנטאג אננעהמען
די ראטעס-איינצאהלונגען פון 9 אינדערפריה ביז 6 נאכמיטאג.

געמיינזאמע פלאט-דעמאנסטראציע

פון אמעריקא און די סאוויעטן געגען יאפאן

ניו-יאָרק, 5 (ספּ. טעל.)

לויט ידיעות פון „דער ניו-יאָרקער פרעסע, האָבען די מאָסקווער און וואַשינגטאָנער פלאָט-אינטעריום'ס אויסגעאַרבייט אַ בשותפות'דיגען פראָגראַם בנוגע דעם וויזיט פון דער אַמעריקאַנישער פלאָט-דיוויזיע אין די רוסישע פּאָרטען אויפ'ן שטילען ים, און קודם כל אין וולאַדיוואָסטאָק.

אין שייכות דערמיט ווערט איצט אויך געמאַכט ליטווינאָוו'ס וויזיט ביים פרעזידענט רוזוועלט.

ווייטער איז די אַמעריקאַנער פרעסע מודיע, אַז דאָס הויפּט-טעמאַ פון ליטווינאָוו'ס געשפּרעכען מיט רוזוועלט'ן וועט זיין די סיטואַציע אויפ'ן ווייטען מזרח.

ווייטער איז די אַמעריקאַנער פרעסע מודיע, דאָס אין די פּאָליטישע קרייזען פאַרזיכערט מען, אַז ליטווינאָוו איז איינגעלאַדען געוואָרען קיין וואַשינגטאָן מחמת די וויכטיגע ידיעות, וואָס זענען אָנגעקומען פון מאַנדזשוריען און דעם אַמעריקאַנישען קריגס-מיניסטעריום. און, אַז די אַמעריקאַנער זענען פאַראינטערעסירט אינ'ם פאַרשטאַרקען דעם קריגס-פלאָט אין וולאַדיוואָסטאָק.

דער וויזיט פונ'ם אַמעריקאַנישען פלאָט און ליטווינאָוו'ס נסיעה ווערט דאָ געהאַלטען אַלס אַ בפירוש'ע דעמאָנסטראַציע געגען יאַפּאַן.

„איך פיהר נישט קיין נאַצי-פּאָליטיק אין אמעריקא“

זאָגט דער דייטשער אמבאסאדאר אין וואשינגטאן

ניו-יאָרק, 5 (יט"א טעלעגראַפיש)

דער דייטשער אמבאסאדאר אין וואשינגטאָן האָט ערקלערט, אַז ער פיהרט נישט קיין נאַצי-פּאָליטיק אין אמעריקא.

טויזענדער יודען געבוירענע אין דייטשלאנד פערלוירען די בירגער-רעכט

די יודען בעקומען שטאַטסלאָזע דאָקומענטען

בערלין, 5 (יט"א טעלעגראַפיש)

מאַסען יודען פון דייטשלאַנד, נישט נאָר מזרח-יודען נאָר אויך געבוירענע אין דייטשלאַנד האָבען פערלוירען די דייטשע בירגער-רעכט.

דאָס איז געשעהען אויפ'ן סמך פון אַ פאַראָרדענונג פון... ... מרויליכען בעפעהל. אנשטאָט די ביז איצטיגע דייטשע פּעסער, האָבען טויזענדער יודען בעקומען שטאַטסלאָזע דאָקומענטען.

אראבישער בירגערמייסטער בעזייטיגט פון ירושלים אמט דעם יוד. לייטער פון ירושלים'ער וואסער-בעזארגונגס-דעפּארטאמענט

שטאַרקע אויפרעגונג פון דער יודישער בעפעלקערונג

ירושלים. דער ירושלים'ער בירגער-מייסטער, ראַגעב-ביי נאַשישיבי האָט בעזייטיגט פון זיין אַמט דעם יודישען לייטער פון ירושלים'ער וואַסער צושטעלונגס-דעפּאַרטאַמענט א. קאַן, וועלכער האָט דעם דאָזיגען אַמט פאַרנומען זייט 1918, גלייכצייטיג זענען בעזייטיגט געוואָרען אַנדערע יודישע בעאַמטע פון דעם דעפּאַרטאַמענט. ווי עס הייסט, זענען די דאָזיגע דימיסיעס דער אָנהויב פון אַן אַקציע פון אַראַבישען בירגערמייסטער פון ירושלים צו „ענטיודישען“ דעם פערסאָנאַל פון דער מוניציפּאַליטעט.

דער אָפיציעלער מאָטיוו פון קאַן'ס דימיסיע איז, אַז ער זאָל כלומרשט האָבען אונטערגענומען נישט-געזעצליכע וואַסער-צושטעלונגס אַרבייטען.

די גאַנצע יודישע פרעסע איז אַרויסגעטרעטען מיט דער שאַרפסטער קריטיק געגען בירגער מייסטער נאַשישיבי. די פרעסע שטעלט פעסט אַז דעם בירגערמייסטער'ס בעשלוס איז געקומען לחלוטין אומגעריכט פאַר די רעגירונגס-קרייזען. לויט דעם „דואַר היום“, זאָל דער אַמט אָנגעטרויט ווערען אַן ענגלענדער. אַלס צייטווייליגער לייטער פון דעם דעפּאַרטאַמענט איז אויך בעשטימט געוואָרען אַן ענגלישער אינזשיניער.

די ירושלים'ער שטאָט-פערוואַלטונג, פון וועלכער די יודען זענען, ווי בעקאַנט, אַרויסגעטרעטען נאָך מיט דריי יאָהר צוריק, האָט געוועהלט אַ קאָמיסיע, וואָס זאָל אויספאָרשען די סיבות, צוליב וועלכע א. קאַן איז בעזייטיגט געוואָרען פון זיין אַמט. די קאָמיסיע בעשטעהט אָדער אויסשליסליך פון אַראַבער, און עס איז קיין ספק נישט, אַז זי וועט זיין פּאַרטייאיש און אַפּראַבירען נאַשאַשיבי'ס שריט לרעה פון דעם לאַנג-יעהריגען און פערדינטען יודישען מוניציפּאַל-בעאַמטען, איינעם פון די עלטסטע אין דער ירושלים'ער זעלבסטפערוואַלטונג.

די יודישע פרעסע האָט אויפגעהויבען אַן אַקציע צוריקצורופען א. קאַן'ן אויף זיין אַמט, ווי עס איז דער וואונש פון די ירושלים'ער יודען, וועלכע זענען די מעהרהייט פון דער בעפעלקערונג, הגם זיי זענען נישט רעפּרעזענטירט אין דער שטאָט-פערוואַלטונג. די פרעסע פאָדערט אַ גענויע און אומפּאַרטייאישע אויספאָרשונג פון דעם אַנטי-יודישען שריט פון בירגערמייסטער נאַשאַשיבי.

די קליינע קאאליציע זאל אנער-קענען די סאוויעטן

בוקארעשט, 5 (ספּ. טעל.)

לויט ידיעות פון דער צייטונג „קורענטול“ קאָן מען זיך ריכטען, אַז אין דער נאָהענטסטער צייט זאָלען די סאָוויעטען אַנערקענט ווערען דורך די מלוכות פון דער קליינער קאָאַליציע.

צו דעם צוועק זאָלען זיך אָנהויבען רומעניש-סאָוויעטישע אונטערהאַנדלונגען.

אויב דער רומענישער אויסערן-מיניסטער זאָל נישט קאָנען וועגען דעם ענין אַרויספאָהרען קיין מאָסקווע, וועט זיין צוזאַמעטרעפעניש מיט'ן סאָוויעטישען דעלעגאַט פאָרקומען אין בוקאַרעשט, וואו עס וועלען געפיהרט ווערען די אונטער-האַנדלונגען.

ערשטע פלענאר-זיצונג פון דער פוילישער ליטעראטור-אקאדעמיע

וואַרשאַ, 5 (טעלעפאָניש) היינט איז אין בילדונגס-מיניסטעריום פאָרגעקומען די ערשטע זיצונג פון דער פוילישער ליטעראַטור-אַקאַדעמיע. אין פרעזידיום זענען געוועהלט געוואָרען: וואַצלאַוו שעראָשעווסקי — פרעזעס; לעאָפּאָלד סטאַף—וויצע-פרעזעס; קאַדען-באַנדראָווסקי—גענעראַל-סעקרעטאַר.

עס איז בעשלאָסען געוואָרען צו בעטען דעם מלוכה-פרעזידענט און דעם מאַרשאַל פּילסודסקי, אַז זיי זאָלען איבערנעהמען דעם פּראָטעקטאָראַט איבער דער אַקאַדעמיע, און צו בעשטימען דעם פּרעמיער יענדזשעיעוויטש, אַלס דעם ערשטען הערען-מיטגליד פון דער אַקאַדעמיע.

גרויסע פאלקס-הספדים אין לאדז

צו בעעהרען דעם אנדענקען פון לובלינער רב זצ"ל

נעכטען אָוונד זענען פאָרגעקומען צוויי גרויסע פאָלקס-הספדים געווידמעט דעם זכרון פון שעפער פון „ישיבת חכמי לובלין“ הרב שפּירא זצ"ל.

די הספדים זענען פאָרגעקומען אין דער אַלט-שטעטישער שוהל און אין דער ווילקער שוהל. די הספדים האָבען צוגעצויגען טויזענטער מענשען, אַזוי אַז די שוהלען זענען געווען פול איבער די ברעגעס און, טויזענטער מענשען האָבען געמוזט אַוועקגיין נישט קענענדיג זיך אַריינבעקומען אין שוהל. בעזונדערס איז געווען איבערפולט די יוליבער-שוהל, מיט הספדים זענען אַרויסגעטרעטען פרעזי. ליבער-מאַן, טושינער רב הרב חיים ברוך דעמבינסקי, תלמוד הישיבה אַהרן לעבוואָהל, ר' יוסף לאַקס פון לעמבערג, פּרנס ר' דוד צבי זילבערשטיין, ראַבינאַט מיטגליד הרב ר' הירצל האַרצשטאַרק.

די הספדים זענען אויסגעהערט געוואָרען ביי אַ געדריקטע שטימונג, בעזונדערס ביים רעדען פון תלמוד הרב אַהרן לעבוואָהל, וועלכער האָט איבערגעגעבען אינטערעסאַנטע פּרטים פון די לעצטע טעג פון נפטר. דער תלמוד האָט אויך אַפּעלירט צו דער לאָדזער קהלה, אַז זי זאָל האַלטען די פערפליכטונג וועלכע זי האָט איבערגעגעבען דעם רב זצ"ל ביים לעבען וועגען אַ סובסידיע פון פופציג טויזענד זל. פאַר דער ישיבה.

נאָך די הספדים איז פאָרגעקומען די פּדיון-נפש-אַקציע וועלכע האָט זיך זעהר גוט איינגעגעבען. ביי די געלעגענהייט איז כדאי איבערצוגעבען אַז די ענגשאַפט איז געווען אַזוי גרויס, אַז דער שאַ-צער ר"ב הרב ר' משה חיים לוריא שליט"א פון פּרעשאַוו וועלכער איז ספּעציעל געקומען מיט'ן תלמוד הישיבה, הרב חיים פנחס בעגלאַס, מיט'ן צוג 8.30 אָוונד, פון קראָקאָ, האָט שוין נישט געהאַט קיין מעגליכקייט אַרויסצוטרעטען. זייערע הספדים וועלען דעריבער פאָרקומען אין די נאָהענטסטע טעג. וועגען דעם ווערט בעזונדער מיטגעטיילט ווערען.

נעכטען איז ספּעציעל געקומען פון לובלין דער פערוואַלטונגס-מיטגליד פון דער צענטראַלער ישיבה-לייטונג הרב ר' משה זילבער שליט"א, כדי צוזאַמען מיט'ן היגען קאָמיטעט אַדורכצופיהרען די פּדיון-נפש אַקציע.

יודיש טעאטער „פילהארמאניע“ 20 נארוטאוויטשא 20 ערטיסט. לייטונג: דוד זיידערמאן

היינט, מאָנטאג לעצטע געזעגונגס-פאָרשטעלונג פון

חנה לערנער — און — דוד זיידערמאן

צו פּאָפּולערע פרייזען פון 50 גר. ביז 150 זל. עס ווערט געשפּילט:

געלד, ליבע און שאנדע

אין 4 אַקטען פון זאַלאַטאַרעווסקי.

חנה לערנער אַלס סאָניע; דוד זיידערמאַן אַלס איבערט

צוזאַמען מיט'ן ערשטקל. ענסעמבל: פרויען: בעזמאַן, פּאַדערמאַן, צוויליך, קאַרעני, ראָזענצווייג, רובינא. מענער: באַלבירסקי, גוטמאַן, גאָלדשטיין, האַמבורגער, הערשקאָוויטש, וואָלף, פּאָלאַנסקי, צוויליך.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע.

Dr. R.

Zalcwasser

CHIRURG — כירורג

ציגעל-גאַס 19, טעל. 125-17

נעהמט אָן פון 1—2 בייטאָג און פון 4—7 נאָכמ.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער

ZACHĘTA

זגערזשער 26

היינט און פאָלגענדע טעג!

דער לאַנג ערוואַרטעטער סאָוויעטישער פילם א. ג.

— I —

„קין און ארטעם“

דאָס בילד האַלט דעם צושויער אין שפּאַנונג.

— II —

„דער גורל“

אָנהויב פון די ספּעאַנסען טעגליך 4.30 נ"מ שבת און זונטאָג—12.30 אַ זייגער בייטאָג

Dr.

Wajnberg

ספּעצ. פון לונגען, האַרץ און סקלעראָז-קראַנקהייטען

וואוינט יעצט פּיעטריקאָווער 145

טעל. 126-02.

נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—4, 8—9 אָוו.

שייטלען

מיט פאַריזער שריינדען

ווי אויך פּערטיגע שייטלען ווערען ערשטקלאַסיג און רעיעל אויסגעאַרבייט

צו בילינע פרייזען

אנדולאציע און מאניקור

ביי קערש, סקווערא 15

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישער לאַבאָראַטאָריום

מ. שאַץ

לאָדז, פּעטריקאָווער 37.

טעל. 230-85

פיהרט אַדורך זעמטליכע ערצטליכע אַנאַליזען פון אורין, בלוט, פלעגמע. א.א.

אויגען - קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פּיעטריקאָווער 90, טעלעפ. 221-72

נעהמט אָן שטענדיגע אויגען-קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א. ז. וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישע פון 9 ביז 1 און פון 4 ביז 7.30 אָוונד.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער שווערגעטראָפענער פאַמיליע גדליבסקי צוליב'ן טויט פון זייער ליבען פאָטער

נ"ע יעקב גדיינסקי

זייט געטרייסט מיט המקום ינחם אתכם בתוך שארי אבלי ציון וירושלים

די מתפללים פון דער חברה „נר תמיד“ ווסכאָדניא 50

וויכטיג פאַר דער לאָדזער בעפעלקערונג

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט, אַז ס'איז ערעפענט געוואָרען דאָס

אמבולאטאריום

ביים פאַראיין „עזרת עניים“

נאָדלודקא 8, טעל. 153-99

וואו ס'ווערט ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפ'ן אָרט פון 9 פריה ביז 7 אָוו.

שיקט גרויס דאָקטוירים - ספּעציאַליסטען מיט וויזיטען אַהיים

ווי אויך דענטיסטישע הילף

זאַמשטיקעס אין דער אַמבולאַטאָריע און אויסער דער אַמבולאַטאָריע פאַר אַ מינימאַלען אָבצאָהל. נעהמט אויך אָן געבורטען און אַלע אַרט אַנאַליזען. מינימאַלע אָפּצאָה-לונגען. די פערוואַלטונג.

פאַר

געלד, בישוטעריע

און לאַמבאַרד-קוויטעס

צאָהלט די העכסטע פרייזען

איזידאָר פּיאַלקאַ

פּיעטריקאָווער 7.

וויכטיג פאַר דאַמען

נאָר 2 זל. ווערען פאַר איבערגע-מאַכט די עלטעסטע

היטען

אויף גאַנץ נייע און אויף נייע היטען צו

3.50

געדענקט די אַדרעס

„TOLA“

23 Żawadzka 23

II wejście parter.

לעכער

צו וועש און העמ-שקעס ווערן געמאַכט

שרודמיעסקאַ 8

גרעסטער אויסוואַהל ביי

Szczęśliwy

— פון —

מענער-רעשטען

אויף אַנציגער און פּאַלטענס, ביליצער, טאַמאַשאָווער א. א. פון די בעסטע קוואַליטעטען מאָדערנסטע מוסטערן. צו די ביליגסטע פרייזען.

יעדער קויפער בעקומט ראַבאַט.

קומט און איבערציינגט אייך!

5 נאוואמיעסקא 5

ביי R. Szczęśliwy

פּראַבט 2-טער שטאָק

געדענקט דעם אַדרעס.

Dr. med.

Haltrecht

ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-און געשלעכטס-קראַנקהייטען

פּיעטריקאָווער 10, טעל. 245-21

נעמט אָן פון 8—1 מיטאָג און פון 6—9 אָוונט. זונטאָג פון 10—1 בייטאָג.

אַלע אַרט אַנאַליזען.

פאַר אַרבייטסלאָזע לעטשניצע-פרייזן

„לינת הצדק“

לאָדז, ציגעל-גאַס 17

דער פיזיקאַליש טעראַפּישער קאַבינעט איז טעטיג טעגליך פון 11—1 און פון 4—6 אָוונד און געפינט זיך אונטער דער אויפזיכט פון אַ דאָקטאָר-ספּעציאַ-ליסט, קוואַרץ-לאַמפּען, דיאַטערמיע, סאָ-לוקס, עלעקטרישע בעדער. ערמעסיגטע פּרייזען.

6279

לאדז, 6 נאוועמבער 1933

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז 6 נאוועמבער 1933

ווער שטעלט זיך געגען ענגלאנד

די כלומרשטע אחדות צווישען דער אראבישער וועלט

היות, ווי ביי די אומרוהען אין אויגוסט 1929 האבען די אראבער מיט זייער אנגריפען דירעקט די יודען גארנישט געפועלט, האבען זיי איצט אנגענומען אנ'אנדער טאקטיק. די איצטיגע דעמאנסטראציעס און אומרוהען זענען געווענדעט געגען דער ענגלישער רעגירונג, מחמת די אראבער גלויבען, אז מיט דעם וועלען זיי אנכאפען דעם טייוועל ביי די הערנער. די פרעסע האט אלארמירט וועגען אראבישע און בריטישע קרבנות און ביי אונז איז ענטשטאנען דאס געפיהל, אז די גאנצע אראבישע וועלט, פון טוניס און אלזשיר ביז ווייט אין אינדיען האט זיך געשטעלט געגען אונזער אויפבוי-טעטיגקייט אין ארץ-ישראל.

די זאך איז אבער גיט אזוי. די גרויסע פיל-מיליאניגע מאסע פון אלזשיר ביז אינדיען איז א מחמדאנישע, אבער נישט קיין אראבישע. ריינע, ריכטיגע אראבער זענען א סך ווייניגער אויף דער וועלט. די אראבער געהערען צו א סעמיטישער אפשטאמונג, פונקט אזוי ווי מיר יודען. דאגעגען זענען די אנדערע מחמדאנער, ווי צב"ש די פערסער פון ארישער אפשטאמונג, די טערקען און טאטארען זענען פון מאנגאלישער ראסע און די מאראקאנער האבען אין זיך חמיטיש בלוט. די אראבער זענען, אלזא, א נאציאנאליטעט, וואס וואוינט אויף א גאנץ בעגרעניצטען שטח פון אראבישען האלב-אינזעל, איראק און סיריען, און געהערען צו דער סעמיטישער ראסע.

און אז מיר רעדען היינט וועגען אראבער אין ענגען זין פון ווארט, פערשטעהט מען דערמיט דאס סירישע געביט אונטער פראנקרייכס מאנדאט, איראק און העדזשאס, וועלכע זענען אונטער ענגלאנדס אויפזיכט געווארען זעלבסטשטענדיג און וועלכע רייסען זיך ארום איינער מיט'ן אנדערען, ווי די גרעסטע שונאים.

אין אלגעמיין גענומען איז דאס זעהר אן אלטע קרענק, וואס מ'קען די אראבישע וועלט נישט ברענגען צו אחדות. און גראד איצט, ווען דער נאציאנאליזם און שאוויניזם שטייגט און פערשפרייט זיך שטארק אין דער וועלט, ווען יעדעס פאלק נעמט זיך גריבלען אין זיין אלטען יחוס און וויל אויפבויען זיין קולטור אויף אייגענע נאציאנאלע יסודות, איז אזא מין געדאנק ווי „פאן-איסלאם" אדער אפילו „פאן-אראביזם" נישט מעהר ווי א פוסטער קלאנג.

יעדער געדענקט נאך דעם פאן-איסלאמישען קאנגרעס, וועלכער איז פארגעקומען מיט א יאהר דריי צוריק אין ירושלים און וואו דער בעריהמטער אינדיש-אראבישער פיהרער שאוקאט-אלי האט זיך צורעדט וועגען דער שיינער צוקונפט פון אזא „פאן-איסלאמישער"-בעוועגונג. ווער האט איהם געהערט?! טערקיי, וועלכע שפירט זיך אין דער אראבישער וועלט, ווי דייטשלאנד אין אייראפע, איז צום קאנגרעס גארנישט געקומען. פון פערסיע און עגיפטען זענען בעקומען אומאפיציעלע שלוחים און די איינציגע געסט אויף דער שמחה זענען געווען די מאראקאנער און אפריקאנער מוסולמענער, וועלכע האבען נישט גוט פערשטאנען דאס א"י-אראביש. און וואס איז געווארען מיט'ן אראבישען אוניווערסיטעט אין ירושלים, וועלכער האט געזאלט לויט'ן בעשלוס פון דעם דאזיגען קאנגרעס אין משך פון צוויי יאהר ציים געגרינדעט ווערען? היינט זענען שוין דריי יאהר פערביי און פון אוניווערסיטעט איז נאך קיין סימן נישט. אט אזוי זעהט אויס דער „פאן-איסלאם". און דאס אראבישע פאלק אליין איז נאך מעהר צוריסען. אין ארץ-ישראל גופא זענען א תוך די קריסטליכע אראבער נאך פערהאן אנהענגער פון מופטי און סתם רייכעפענדים, וועלכע זוכען צו מאכען א גוט געשעפטל.

ווער, אלזא, וועט זיך דאס שטעלען געגען ענגלאנד? ס'איז קלאהר, אז די סירישע מאנדאטארען-מאכט וועט צו גרויסע פראטעסט-אומרוהען געגען ענגלאנד נישט דערלאזען. די זעלבסטשטענדיגע אראבישע מלוכות, וועמענס מלכים ס'זענען בעשטימט געווארען פון דער ענגלישער רעגירונג, וועלען אויך נישט וואגען ארויסצוטרעטען אפיציעל געגען ענגלאנד. ס'בלייבט נאר עגיפטען, וועלכע קען זיך פרייער שטעלען אויפ'ן צד פון די פאלעסטינער אראבער. און דא קומט דער אינטערעסאנטסטער מאמענט פון דער געשיכטע, אז די עגיפטער האלטען זיך גאר נישט פאר קיין אראבער.

אט איז אין דער לעצטער ציים ענטשטאנען אין דער עגיפטישער פרעסע א גרויסע פאלעמיק איבער דער עגיפטישער אפשטאמונג. „ווער זענען מיר?" — פרעגען זיי. „זענען מיר אראבער גלייך מיט אונזערע שכנים, אדער זענען מיר אייניקלעך פון די אלטע מצרים, וועלכע האבען ארויסגעשלעפט די מענשהייט פון די טונקעלע אורוועלדער פון דער היסטארישער פערגאנגענהייט און האבען זי ארויפגעפיהרט אויפ'ן וועג פון קולטור און ציוויליזאציע?" די אנהענגער פון עגיפטישען נאציאנאלען געדאנק האלטען זיך ביי דער מיינונג, דאס די אראבער האבען מיט געוואלט ארויפגעצוואונגען אויף זיי די אראבישע שפראך און רעליגיע. די ווייניגע אנהענגער פון אראבישען נאציאנאליזם, דאגעגען, פערטיידיגען זייערע אנשויאונגען מיט רעליגיעזע מאטיוען.

די אנהענגער פון עגיפטישען נאציאנאלען געדאנק זוכען זייער בעגרינדונג נישט אין קאראן, נאר'אין דער מאדערנער וויסענשאפט, און זיי ווייזען אויף, אז אין דעם היינטיגען עגיפטישען אראביש זענען פערהאן א סך אלטע עגיפטישע ווערטער און די עגיפטישע פויערישע לידער זענען רעשטלעך פון אלט-עגיפטישע נגונים. בכלל זענען פערהאן אין טאג-טעגליכען עגיפטישען לעבען א סך מנהגים, וועלכע שטאמען בעשטימט פון די אלטע מצרישע יאהרען.

דאס אלץ וועגען דער קולטור. וואס שייך דאס פאליטישע לעבען פיהלען זיך די עגיפטער מיט די אראבער ווי גוטע שכנים פון איין און דערזעלבער רעליגיע, אבער אין קיין פאל נישט ווי פון איין סעמיטישער ראסע. דאס איז דער הויפט-געדאנק ביי דעם היינטיגען דורכשניטליכען עגיפטער. אלס אינטערעסאנטער און כאראקטעריסטישער ביישפיל, ווי אזוי די עגיפטער בעציהען זיך צו די אראבער אין פאליטישען לעבען קען דינען פאלגענדער פאקט: בעת די דעלעגאציע פון דער אראבישער עקזעקוטיווע איז געקומען באלד נאך די אומרוהען פון 1929 קיין לאנדאן, כדי צו אונטערהאנדלען מיט דער ענגלישער רעגירונג וועגען א"י, האט זיך געפונען אין דעם זעלבען האטעל אן עגיפטישע דעלעגאציע פון וואפד, וועלכע האט געהאט צו שליסען א האנדעלס-אפמאך צווישען ענגלאנד און עגיפטען. אלע בעמיהונגען פון דער א"י-דיגער דעלעגאציע צוזאמענצוקומען מיט דער עגיפטישער דעלעגאציע, כדי געמיינזאם צו ווירקען אויף ענגלאנד, האבען זיך אויסגעלאזען מיט גארנישט.

ביז איצט זענען די בעציהונגען צווישען עגיפטען און דעם יודישען ישוב אין ארץ-ישראל זעהר פריינדליכע. בעת די אומרוהען אין ארץ-ישראל אין יאהר 1929 האט די עגיפטישע פרעסע אויסגעדריקט איהר סימפאטיע מיט'ן ישוב אין ארץ. עגיפטען איז געווען שטארק פערטראטען אויפ'ן מזרח-יריד אין תל-אביב. די יודישע טרופע „הבימה" האט א לענגערע ציים גאסטראלירט אין עגיפטען און עס האט זיך געהאנדעלט, אז די עגיפטישע רעגירונג זאל אויף איהר חשבון יאהר-יעהרליך ארייפברענגען די „הבימה" אויף א געוויסער צאהל גאסטראלען. א עגיפטישער פילם מיט'ן נאמען „בית-פרעה" איז מאנאטען-לאנג מיט גרויס ערפאלג געשפילט געווארען אין די תל-אביב'ער קינא'ס. ס'ווערען איינגעארדענט פערשידענע יודיש-עגיפטישע ספארט-אימפרעזען א.א.וו. א.א.וו.

וועגען אן אלגעמיינער פראטעסט-אקציע פון דער גאנצער אראבישער וועלט געגען יודישען ישוב אין ארץ-ישראל קען אזוי ארום קיין שום רייד נישט זיין, די איינציגע רעדעל-פיהרער זענען דער מופטי אין ירושלים און זיינע פאנאטישע אנהענגער, וועלכע וועלען אויך ביי דער היינטיגער אקציע האבען דעם זעלבען קליינעם ערפאלג, ווי זיי האבען געהאט בעת די פערגאנגענע אומרוהען אין 1929.

ד"ר צ. וו.

וואס מ'שרייבט אין איטאליען וועגען היטלער'ן

א סך בלעטער רופען זיך אפ וועגען „פיהרער" און זיין רעזשים מיט גרינגשעצונג

מען גיט איבער, אז ווען מוסאליני איז געוואויר געווארען וועגען בעשלוס פון דייטשלאנד ארויסצוטרעטען פון דער פעלקער-ליגע און פון דער ענטוואפנונגס-קאנפערענץ האט ער אויסגעשריען: זיי זענען דארט משוגע געווארען! די דאזיגע שטים פון דוטשע וועגען די געטרייסטע און ליבסטע פערבינדעטע אין בערלין איז אין איטאליען נישט פעראייזאמט, דארט קען מען גאנץ אפט הערען שטימען וועגען דער וואהנזיניגקייט פון דעם נאצי-רעזשים און זעהר שארפע אורטיילען וועגען די מעשים און געדאנקען פון די האקענקרייצלערישע אתה-בחרתנו'ניקעס.

איינער פון די אנגעזעהענסטע געלערנטע פאליטיקער אין איטאליען, דער געוועזענער פיהרער פון דער נאציאנאלער פארטיי, וועלכע האט זיך שפעטער פעראייניגט מיט פאשיסטען, פראנטשעסקא קאפאלא האט איצט פערעפענטליכט א סעריע ארטיקלען וועגען די היטלעראווצעס. די דאזיגע ארטיקלען ענטהאלטען א שארפע קריטיק פון בערלינער סיסטעם. די ארטיקלען ערשיינען אין דער גרויסער צייטשריפט פון רוים „פאליטיקא", וועלכע ווערט בעטראכט אלס ערנסטער ארגאן, וואס שטעהט נאהענט צו דער רעגירונג. קאפאלא האט אנגעשריבען א ביכעל וועגען די נאציס נאך איידער היטלער איז געקומען צו דער מאכט. זיין קריטיק איז בעוועזען זעהר א שארפע. איצט שטרייכט אונטער דער מחבר, אז ער האט נישט געענדערט זיין מיינונג אויף קיין פונקט נישט און ער האלט ווייטער אונטער די מיינונג, וועלכע ער האט שוין געהאט ארויסגעזאגט. ער צייכענט א זעהר מינדערווערטיגען סילועט פון פיהרער, אנרופענדיג איהם „געוועהנליכער דילעטאנט, וואס קען נישט איבערלאזען קיין טיפערען שפור אין דער געשיכטע".

לויט דער מיינונג פון פראנטשעסקא קאפאלא איז היטלער א מענש פון צווייפעלהאפטיגע פערזענליכע פעהיגקייטען, ער איז פול מיט גאווה, און אונטערשיידעט זיך פון פאשיסטישער בעגייסטערונג אזוי ווייט, וויפיל „די שאבלאנארטיגע דייטשע שטייפקייט אונטערשיידעט זיך פון דעם לייכטען הימעל-ריינעם גייסט פון איטאליען". קאפאלא קריטיקירט דעם שווערען באגאזש פון היטלעריסטישער דעמאגאגיע. אבער די הויפט-געפאהר פון היטלעריזם בעשטעהט אין די אלע רעאקציעס, וועלכע מוזען אויסברעכען איבער די גרעניצען פון דריטען רייך צוליב די עקסצעסען פון היטלעריסטישען רעזשים.

קאפאלא זעהט פאראויס שווערע ווירטשאפטליכע קאמפליקאציעס, פאליטישע און אפילו מיליטערישע מצד פראנקרייך, סאוויעט-רוסלאנד און אנדערע מלוכות, וועלכע וועלען נישט קאנען דולדען די ארגאנאנץ און די ערבערישקייט פון דעם נאציאנאל-סאציאליסטישען דייטשלאנד. אויף וויפיל עס געהט וועגען דעם דריטען רייך, רופט אן קאפאלא די אידעען זייערע אפענע רעוואלטע געגען די עקזיסטירענדע שלום-טראקטאטען, וועלכע דראהט מיט בעוואפענטע קאנפליקטען.

אין זעלבען גייסט זאגען זיך ארויס וועגען היטלעריזם פערשידענע איטאליענישע בלעטער. א שטייגער „קאריערע פאדאנא" מיט מארשאל באלבא אין דער שפיץ. נאך ווייטער גייט די גענועזער צייטונג „לאווארא", דער ארגאן פון די רעכטע סאציאליסטען, וועלכע ווערען טאלערירט דורך דער רעגירונג. אן דער זעלבער טאקטיק האלט זיך „איל רעסטא דעל קארלינא", וועלכער גייט ארויס אין באלאניא, נישט קוקענדיג אויפ'ן אפאזיציאנעלען כאראקטער פון דער דאזיגער צייטונג. אפט מאכט חוזק פון היטלערן „איל רעזשימא פאשיסטא", וועלכער ווערט ארויסגעגעבען אין קרעמאנא דורך דעם געוועזענעם ליבלינג פון דוטשע פארינאטשי. אפט זאגט זיך ארויס מיט אומווילען וועגען די דייטשע געשעהענישען לואידזשי בארטשיני אין בלאט „מאטינא", וואס ווערט זעהר פיל געלייענט אין נעאפאל. ממש קאריקאטורמעסיג שטעלט פאר דעם פיהרער דער בעקאנטער שריפטשטעלער מאלאפארטע, דער געוועזענער אטאשע פון דער איטאליענישער געזאנדשאפט אין פוילען אין יאהר 1920. מאלאפארטע רופט אן היטלערן „אלטע באבע". ער האט אמאל געשריבען, אז דער פיהרער וועט אמאל קומען צו דער מאכט א דאנק דעם ווילען פון פאלק, ווייל אויף צו נעהמען די מאכט מיט געוואלד וועט איהם אויספעהלען מוט. ער האט נישט געהאט קיין טעות.

זעהר כאראקטעריסטיש איז די רעדע וועלכע עס האט געהאלטען אין איטאליענישען פארלאמענט דער בעקאנטער מלוכה-מאן גאריבאלדי. ער האט דערמאנט דעם פלאן פון דייטשען גענעראל-שטאב פון יאהר 1916. לויט דעם דאזיגען פלאן האט בעלגיע, האלאנד, שווייץ און פוילען און די סקאנדינאווישע לענדער געזאלט אריין אין קרייז פון דייטשלאנד, פערלירענדיג די גאנצע טעריטאריעס זייערע אדער טיילען פון די לענדער. פראנקרייך האט געזאלט ארומגעשניטען ווערען און ביי איהר האבען געזאלט צוגענומען ווערען די געביטען פון קוילען און פון מעטאלען, ענגלאנד האט געזאלט פערלירען די קאלאניעס און די באלקאן-לענדער האבען געזאלט ווערען דער וועג, דורך וועלכען עס האט געדארפט גיין די דייטשע עקספאנסיע אויף מזרח.

אזוי האט ער גערעדט און אזוי האט ער געשריבען

דאס געזאגטע ווארט האט ביי היטלער'ן נישט קיין שום געמיינזאמעס מיט'ן געשריבענעם

ס'איז אינטערעסאנט צו מאכען א פערגלייך צווישען די פרידליכע שטעלען פון היטלערס לעצטע רעדעס און מיט דעם, וואס ער אליין האט געהאט געשריבען אין זיין בעריהמט בוך „מיין קאמף", אט דאס ביכעל פון דער נאציאנאל-סאציאליסטישער בארבארישער אידעאלאגיע.

ביים דאזיגען פערגלייך בעקומט מען די איבערצייגונג, אז היטלער קעמפט אייגענטליך געגען זיך אליין און געגען זיין אייגען בוך.

אין זיין לעצטער גרויסער רעדע האט היטלער ערקלערט:

מיר גלויבען, אז די פראנצויזישע רעגירונג און איהר איצטיגער פרעמיער האבען נישט בדעה צו בע'עוולה'ן און צו דערנידריגען דאס דייטשע פאלק. אין נאמען פון גאנצען דייטשען פאלק קאן איך פערזיכערען וועגען אונזער אויפריכטיגען ווילען צו מאכען אן סוף צו דער פיינדשאפט, וועלכע פאדערט קרבנות, וואס שטייען נישט אין קיין שום פערגלייך מיט די קליינע און פראבלעמאטישע נוצען [illegible].

אין „מיין קאמף" שרייבט היטלער:

מען דארף ענדליך זיך אפגעבען א דין וחשבון, אז פראנקרייך איז און וועט בלייבען דער אומ'ברחמנות'דיגער, שטערבליכער שונא פון דייטשלאנד.

אין זיין רעדע האט היטלער געזאגט:

מיר וואלטען געווען גליקליך, ווען מיר וואלטען געקאנט פערשפארען אונזערע קינדער און אונזערע אייניקלעך די לייד'ן, וועלכע מיר האבען געהאט אין פערלויף פון לאנגע יאהרען. די טרויעריגע געשיכטע פון לעצטען האלבען יאהרהונדערט דארפען קלאר מאכען פאר ביידע פעלקער דעם גרויסען אמת: קיין גרויסע און ערנסטע ענדערונג קאן נישט דערגרייכט ווערען זאל זיין אפילו פארן פרייז פון אהן א שיעור בלוט.

אין זיין בוך דאגעגען שרייבט דער „פיהרער":

די לעבענס-כחות פון דייטשלאנד דארפען נישט גיין לאיבוד אין פאסיווען ווידערשטאנד, פערקעהרט, מען דארף די כחות צוגרייטען צו קאמף געגען פראנקרייך, צום ענטגילטיגען און דעצידירענדען אויסשפיל, כדי צו מאכען א סוף צום איביגען קאמף מיט פראנקרייך. עס פערשטייט זיך, אז דער זיג איבער פראנקרייך וועט זיין דאס איינציגע מיטעל, וואס וועט זיכערען אונזער פאלק די מעגליכקייט פון עקספאנסיע.

אין זיין רעדע האט היטלער געזאגט:

דאס דייטשע פאלק וועט בעווייזען דער וועלט מיט וואסער קראפט עס אונטערשטיצט די רעגירונג, וועלכע האט נישט קיין שום אנדערען ציל, א חוץ דער צוזאמענארבייט ביים אויפבויען די אומגליקליכע וועלט דורך ארבייט אין גייסט פון שלום און מאראלישער קולטור. אט די וועלט, וועלכער מיר טוען נישט קיין שלעכטס און פון וועלכער מיר פערלאנגען בלויז זי זאל אונז לאזען ארבייטען אין פרידען, בעשיט אונז זייט עטליכע חדשים מיט א שטראם פון ליגענס און רכילות.

אין „מיין קאמף" האט היטלער געשריבען:

דאס וועלען איינהאלטען די גרעניצען פון יאהר 1914 איז א פאליטישער אומזין, וואס מוז ברענגען צו פערברעכען. אט די גרעניצען זענען געגען די דייטשע דעמאגראפישע, ווירטשאפטליכע און מיליטערישע בעדערפענישען.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאָדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מאָנטאג
6
יך
מרחשון תרצ"ג

נאָוועמבער
זון-אויפגאַנג 6.33
זון-אונטערגאַנג 4.05

הילף פאַר די דייטשע פליטים טאָר נישט אָפּגעשטעלט ווערן

נישט קוקענדיג אויפ'ן קריזיס אין הילפס-קאָמיטעט

די טעטיגקייט פון הילפס-קאָמיטעט פאַר די פליטים פון דייטשלאַנד איז אַריין אין יענעם טעמפּאָ ואק-גאַס, וועלכע מ'האָט געקאָנט ערוואַרטען פון לאַנג לויט דעם גאַנצען גאַנג און אָרגאַניזאַציע פון זיין אַרבייט: יענע וואָך איז די קאַסע פון קאָמיטעט געווען פולשטענדיג ליידיג און די פליטים, וואָס זענען אויסגעשטעלט אויף דער נישטיגער הילף, האָבען געמוזט אַוועקגיין פון די קהלה-פענסטערלעך אָהן די אָרימע פאַר זלאָטעס, וועלכע זיי פלעגען ביז איצט בעקומען.

מיר ווילען איצט נישט אַריינגיין אין א ברייטערער קריטיק פון דער טעטיגקייט פון קאָמיטעט. דערצו וועט זיין די צייט, ווען עס וועט אויפגעקלערט ווערען די לאַגע: צי וועט דער קאָמיטעט ווייטער עקזיסטירען, אָדער זיין אַרבייט וועט איבערנעהמען אַן אַנדערע סטאַבילע אינסטיטוציע, א שטייגער, די קהלה, ווי עס ווערען געפיהרט אין דער הינזיכט אונטערהאַנדלונגען.

איין זאַך איז קלאָהר: אויב דער קאָמיטעט וועט ווידער זיין טעטיג, וועט די אַרבייט זיינע מוזען גרינדליך רעאָרגאַניזירט ווערען: עס וועלען מוזען צוגעצויגען ווערען נייע ענערגישע און טיכטיגע כלל-טוער, וועלכע וועלען האָבען דעם ווירקליכען טעטיגען אינטערעס צו דער זאַך, אַנשטאָט די, וועלכע האָבען זייער אינטערעס דעמאָנסטרירט דורך סיסטעמאַטישער אַפּוועזענהייט אויף די זיצונגען. די גאַנצע אַרבייט וועט מוזען אַוועקגעשטעלט ווערען אויף אַנדערע יסודות, נישט אויפ'ן יסוד פון זאַמלונגען ביי יחידים, נאָר אויפ'ן ברייטען גרונד פון א פאָלקס- און מאַסען-אַקציע. די פעהלערהאַפטע זייט פון ערשטען זאַמעל-אופן האָט זיך אַרויסגעוויזען מיט דער גאַנצער בולטקייט: ביים שמאָלען קרייז פון די ווירקליך טעטיגע מיטגלידער האָט דער קרייז פון די, וועלכע האָבען געשטיצט דעם קאָמיטעט מיט זייערע שפענדען, געמוזט ווערען מיט יעדער וואָך אַלץ ענגער און שמעלער ביז עס איז אַריינגעטראָטען א „סטאָפּ" אין דער גאַנצער הילפס-אַרבייט.

דער קאָמיטעט געפינט זיך אין דעם קריטישען איבערגאַנגס-מצב, ער שטייט פאַר דער פראַגע פון עקזיסטירען אָדער נישט עקזיסטירען. צום אַלגעמיינעם קריזיס פון קאָמיטעט איז נאָך צוגעקומען דער פערזאָנאַלער קריזיס פון זיין מיטגלידער-בעשטאַנד: די פערזאָנען, וועלכע שטייען בראש פון קאָמיטעט, זענען אין נעגעבענעם מאָמענט אויסער'ן קרייז פון זיין טעטיגקייט: פרעזעס מינצבערג קומט ערשט צוריק פון דער לאָנדאָנער קאָנפערענץ, פרעזעס בודזינער איז אין אויסלאַנד, ד"ר ברוידע, דער פאָרזיצער פון קאָמיטעט, געפינט זיך זייט עטליכע וואָכען אין אָטוואָצק און ה' גרשון ניימאַן ליגט א קראַנקער.

אָבער ווי ערנסט עס זאָלען נישט זיין די מאָטיווען, וואָס האַלטען אָפּ די לייטענדע מיטגלידער פון זייער אַרבייט אין קאָמיטעט, קאָן נישט זיין קיין בערעכטיגונג דערפאַר, אַז די פליטים, וועלכע קוקען אויס אויף דער הילף, זאָלען בלייבען ממש אויפ'ן וואַסער, ביז עס וועט נישט קומען די איבערגרופּירונג פון קאָמיטעט און פון זיין אַרבייט, אָדער ביז די הילפס-טעטיגקייט וועט נישט אַריבער צו אַן אַנדער אינסטיטוציע. דאָס וואָלט פאַר'ן קאָמיטעט בעדייט פאַרענדיגען זיין אַרבייט אויף א סקאַנדאַליעזען אופן. זענען דאָך דאָ נאָך אַנדערע מיטגלידער פון קאָמיטעט, וועלכע זענען מחויב אויפצוהאַלטען זיין עקזיסטענץ ביז די לאַגע וועט ווערען אינגאַנצען קלאָר. זענען דאָך דאָ די אַמטירענדע פערטרעטער פון פּרעזידיום די ה"ה אינזשיניער מאַרגאָליעס, דיר. פּרושיצקי און אַנדערע. אויף זיי ליגט דער חוב אָפּצוהיטען, אַז די הילף פאַר די פליטים זאָל אויסגעצאָהלט ווערען אָהן איבעררייס אין דער שווערער איבערגאַנגס-צייט. אויף זיי ליגט דער חוב, אַז עס זאָל זיך די וואָך נישט איבערחזר'ן דאָס בילד פ'ן פערצווייפלונג, וואָס מען האָט געקאָנט זעהען ביי די פליטים יענע וואָך, ווען ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז קיין אויסצאָהלונג פון דער אונטערשטיצונג וועט נישט זיין.

נאָך איז לאָדז נישט אַזוי פאַרלוירען, אַז עס זאָל נישט קאָנען געלייסטעט ווערען א דרינגענדע הילף אין פאַל פון דרינגענדער נויט. (פּאַק)

הילף-קאָמיטעט פאַר די פליטים צאָהלט נישט אויס די שטיצע

אָפּגעשלאָסען די טירען פון קהלה-לאָקאַל. — פליטים וועלען היינט קיין מיטאָגען נישט בעקומען

נעכטען איז אין דער קהלה-קאַנצעלאַריע ווידער געקומען צו א סקאַנדאַל מיט די פליטים.

די פליטים האָבען נעכטען געזאָלט בעקומען אויסגעצאָהלט די בעשטימטע שטיצע, וואָס דער הילף-קאָמיטעט פאַר די פליטים שיקט צו אין דער קהלה-קאַנצעלאַריע.

היות ווי דער הילף-קאָמיטעט האָט נישט צוגעשיקט קיין געלד, האָט מען אין דער קהלה די פליטים ערקלערט, אַז די שטיצע וועט צוליב דער דערמאָנטער סיבה, נישט אויסגעצאָהלט ווערען.

דער קהלה-בעאַמטער האָט די פליטים געהייסען קומען 6 אָוונד, אפשר ביז דער צייט וועט די קהלה דערהאַלטען די נויטיגע סומע פון קאָמיטעט.

אַזוי ווי ס'איז נישט געלונגען צו בעקומען פון קאָמיטעט קיין געלד, און אויס מורא פאַר א סקאַנדאַל, זענען נעכטען אָוונד די טירען פון דער קהלה אָפּגעשלאָסען געוואָרען. אויף דער טיר איז אַרויסגעהאָנגען געוואָרען א בעקאַנטמאַכונג, אַז צוליב דעם, וואָס דער הילף-קאָמיטעט האָט נישט צוגעשיקט קיין געלד, וועט די אויסצאָהלונג נישט פאָרקומען.

ווי מ'טיילט אונז מיט, וועט אויך היינט די שטיצע נישט אויסגעצאָהלט ווערען, אויך די מיטאָגען אין „נותן לחם" וועלען היינט צוליב דער זעלבער סיבה אָפּגעשטעלט ווערען.

צווישען די פליטים, וואָס האָבען זיך נעכטען 6 אָוונד פאַרזאַמעלט פאַר'ן קהלה-לאָקאַל, האָט דאָס אָפּשליסען דעם קהלה-לאָקאַל אַרויסגערופען פערביטערונג.

די לאָדזער קהלה דאַרף אויפקלערען

אַרום די קלאַנגען און השערות וועגען לאָדזער כסא הרבנות

נאָך דער פטירה פון לובלינער רב מאיר שפירא ז"ל איז די לאָדזער קהלה אַריינגעפאַלען אין א נעץ פון פליאָטקעס, השערות, זאָגעכצען און אפילו זידלערייען.

די שטאָט לובלין, וועלכע פיהלט זיך געוויס עפּיס שולדיג אין דעם אופן פון בעהאַנדלען איהר גרויסען רב, וויל זעהט אויס איצט בערוהיגען איהר געוויסען דורך דעם וואָס די לאָדזער קהלה איז איצט געמאַכט געוואָרען „אויפ'ן צימבעל".

מיר האָבען אין נעכטיגען נומער בכיון געבראַכט אַן אַרטיקעל פון לובלינער „טאָגבלאַט" וואו די לאָדזער קהלה-פּערוואַלטונג ווערט בעשולדיגט אין פּשוטען וועלען אָפּנאַרען די לובלינער יודען און זיי אַוועקנעהמען זייער פיהרער, ס'ווערט דאָרט געזאָגט, אַז די לאָדזער קהלה האָט געשיקט שיקער נישט מיט מיליאָנען: האָט געוואָלט דעקען דעם בידזשעט פון דער ישיבה האָט גלאַט געוואָלט געבען געלד אויף לינקס און רעכטס, אבי אָפּצונאַרען די לובלינער קהלה-לייט, מיט דעם אַרטיקעל אין לובלינער „טאָגבלאַט" האָט זיך נאָך נישט געענדיגט, די צייטונג גרייפט אָן אין די ווייטערדיגע נומערען די לאָדזער קהלה.

און די לאָדזער קהלה פּערוואַלטונג? האָט אָנגענומען א מויל מיט וואַסער און שווייגט.

די לובלינער צייטונג רייסט זיך די פּאַלעס, רעדט כלומרשט ברמיזה וועגען 50-ער און הונדערטער טויזענדער זלאָטיס, וועלכע די לאָדזער קהלה פּרעזעס'ן האָבען אַרויסגעשיט פון די אַרמעל אוו די לאָדזער קהלה-פּערוואַלטונג שווייגט.

מיר האָבען אויך שוין איבערגעגעבען, אַז אויך דער ריישער רב דעפּ. לעווין האָט וועגען די הונדערטער טויזענדער זלאָטיס גערעדט נאָך פאַר דער לויה פון נפטר, פרעגט זיך דאָך פאַרוואָס שווייגט די לאָדזער קהלה, צו וואָס לוינט איהר, אַז די פליאָטקעס זאָלען זיך כסדר פאַרשפּרייטען אומעטום, וואו מען אינטערעסירט זיך גאָר מיט אַזעלכע ענינים. אָדער איז טאַקע אַלץ אמת, אַז די קהלה-פּערוואַלטונג האָט געוואָלט אויסגעבען הונדערטער טויזענדער זלאָטיס דעמאָלט ווען ווי דער „לובלינער טאָגבלאַט" שרייבט „אין לאָדז הערשט עלענד און אַרבייטסלאָזיגקייט צווישען דער יודישער בעפעלקערונג".

דער ענין מוז אונבעדינגט אויפגעקלערט ווערען. די קהלה-פּערוואַלטונג דאַרף פּראַקטיש פערעפענטליכען אַלץ, וואָס איז אין דעם ענין געטון געוואָרען, ווי אַזוי די אונטערהאַנדלונגען מיט הרב שפירא ז"ל האָבען זיך אָנגעהויבען, ווי אַזוי זיי זענען געפיהרט געוואָרען, וואָס דער נפטר האָט פאַרלאַנגט, וואָס די לאָדזער קהלה-פּערוואַלטונג האָט צוגעזאָגט, אויף וואָס מען איז ענדליך איינגעגאַנגען. דאָס מוז אונבעדינגט געטון ווערען, כדי ס'זאָלען איינמאָל פאַר אַלעמאָל אויפהערען די פליאָטקעס און די אָנפאַלען אויף דער לאָדזער קהלה. לובלין צוליב דעם גאַנצען ענין אַזוי, אַזוי ווי ס'וואָלט עקזיסטירט א גרויסער קאָנפליקט צווישען די קהלות פון לובלין און לאָדז. מיר, לאָדזער, ווייסען גאַנץ גוט, אַז אַזא קאָנפליקט איז נישט פאַרהאַן און איז אפילו נישט געווען. לובלין האָט אפילו נישט געפּרובט פּראָטעסטירען, ווען דער רב ז"ל האָט געזאָלט איבערנעהמען דעם כסא רבנות אין לאָדז. די פּאָלעמיק מוז דעריבער בעצייטענס אָפּגעהאַקט ווערען און דאָס קען נאָר געטון ווערען דעמאָלס, ווען די לאָדזער קהלה-פּערוואַלטונג וועט אַלץ קלאָרער אַרויסלעגען אויפ'ן טיש און נישט מאַכען קיין סוד פון די אונטערהאַנדלונגען, וועלכע זענען געפיהרט געוואָרען. איבעריגענס האָט די יודישע בעפעלקערונג סוף-כל-סוף א רעכט צו וויסען וועגען דעם.

אַרויסגעוואָרפען א 60-יעהריגען זקן פון דער דירה

פרייטאָג נאָך ליכטצינדען

אויף שרודמיעסקא 3 אין הויז, וועלכעס געהט אַרויס אויף פּיעטרקאָווער 25, האָט געוואוינט זייט 32 יאָהר, דער 60-יעהריגער טאַמבורירער קלמן יוטשענקא.

יוטשענקא א חסידישער יוד, אַן אַלמן, אַן איינזאַמער, האָט אַמאָל געהאַט פּרנסה אין זיין פאַך, לעצטענס אָבער האָט טאַמבוראַציע אינגאַנצען אויפגעהערט צו פערדינען. נישט געהאַט צו עסען און מכל-שכן צו בעצאָהלען דירה-געלד פון זיין קליין שטיבעל אין וועלכען ער האָט געוואוינט, דאָס גאַנצע דירה-געלד בעטרעפט 90 זל. א יאָהר.

וואָס טוט אַזא ווירט פון פּיעטרקאָווער 25, וועלכען מען איז שולדיג 90 זלאָטיס דירה-געלד? בעהמט ער אַרויס אַן עקסמיסיע אויף דעם זקן און וואַרט א געלעגענהייט ביז ער וועט דעם אָרימען יוד אַרויסוואַרפען. פערשטעהט זיך, אַז מיט דער „מצוה" אליין פון אַרויסוואַרפען האָט זיך נישט פאַרנומען דער 80-יעהריגער הויזווירט, וועלכער איז אויך גבאי אין שוהל אויף פּיעטרקאָווער 25 — נאָר האָט די מלאכה איבערגעגעבען זיין יונגסטען זוהן, ה' סעוועריז, וועלכער האָט שוין נישט פון סענטימענטען און רחמנות, האָט דער פאַן סעווערין טאַקע גענומען היינטיגען פרייטאָג שוין נאָך ליכטצינדען און געקומען מיט דעם קאָמאָרניק, כדי אַרויסצוואַרפען דעם זקן פון זיינע „אַפּאַרטאַמענטען"! האָט דער קאָמאָרניק געטראָפען דעם 60-יעהריגען יודען אין בעט א קראַנקען. איז דער פאַן סעווערין נישט געווען קיין פוילער און גערופען א דאָקטאָר, וועלכער האָט פעסטגעשטעלט, אַז יוטשענקא געפינט זיך אין אַזא צושטאַנד, אַז מ'וועט איהם קענען אַרויסוואַרפען, פאַר'ן קאָמאָרניק איז דאָס גענוג געווען און מ'האָט דעם יודען אַרויסגעוואָרפען מיט דעם גאַנצען ביסעל גראַטעס, וועלכע קענען שטעהן אין א שטיבעל וואָס איז גרויס בוכשטאַבליך ד' על ד'. די פרייטאָג'דיגע נאַכט האָט יוטשענקא פערברענגט אויף די טרעפּען פון הויז, די שבת'דיגע נאַכט האָט מען איהם שוין דאָס אויך נישט ערלויבט און ער וואַלגערט זיך נעבעך און קען זיך נישט קיין אָרט געפינען, דער יוד בעט זיך ביי דעם הויזווירט באַטש עטליכע זלאָטיס, כדי צו קענען אַריינקלייבען זיך אין א שטיבעל אלס סובלאָקאַטאָר, אָבער ער וויל נישט הערען.

טאָג-נאָטיצען

וועגען נייעם זעלבסטפערוואַלטונגס-געזעץ

צי האָט מען אויף דער יודישער גאַס פערגעסען, אַז מען דאַרף זיך גרייטען צו די וואַהלען?

מיר יודען פערשפעטיגען זיך שטענדיג, ווען ס'קומט עפּיס אַן אַלגעמיינע אַקציע אין לאַנד אָדער אין די בעזונדערע שטעט — אַן אַקציע, אין וועלכע די יודישע בעפעלקערונג איז שטאַרק פאַראינטערעסירט און דאַרף פיהרען א קאַמף צו פערטיידיגען איהרע רעכט — שלאָפען מיר ביז ממש דער לעצטער מינוט, ערשט ווען די אַקציע געפינט זיך אין לעצטען סטאַדיום, כאַפּען מיר זיך אויף, הויבען אָן צו אַרבייטען מיט'ן אמת'ן יודישען בהען און ווילען דעריאָגען דאָס, וואָס מיר האָבען פאַרבייגעלאָזען. פערשטעהט זיך, אַז מיר קענען דאָס נישט דעריאָגען און אַלץ וואָס מיר בעוויזען צו דערגרייכען אין אַזעלכע בעדינגונגען איז נאָר א ריינער צופאַל.

מיר זאָגען דאָס אַקעגען דעם נייעם זעלבסט-פערוואַלטונגס-געזעץ, וואָס איז שוין איינגעפיהרט אין לעבען און די וואַהלען צום לאָדזער שטאָט-ראַט, וואָס דאַרפען בקרוב פאָרקומען. מיר ווייסען נישט צי די כלל-טוער אונזערע אליין קענען גענוי דאָס נייע געזעץ און דעם אופן ווי אַזוי די קומענדיגע וואַהלען וועלען אָדורכגעפיהרט ווערען, אָבער מיר ווייסען גאַנץ זיכער, אַז קיינער האָט נאָך מיט קיין פינגער נישט קיין קלאַפּ געגעבען עפּיס צו טון אין דער הינזיכט. פון די וואַהלען אליין, וואָס קענען פאָרקומען א ליאַדע וואָך, ווייסען מיר דאָך, אַז די וואַהלען צו די דאָרפס-גמינעס זענען בעשטימט געוואָרען אויף א וואָך נאָכדעם ווי זיי זענען פערעפענטליכט געוואָרען, אַזוי אַז דער וואָס איז נישט געווען צוגעגרייט צו דעם, האָט ביי די וואַהלען געמוזט פערשפּילען.

מיר ווייסען נישט גענוי ווען די וואַהלען צום לאָדזער שטאָט-ראַט וועלען פאָרקומען, אָבער ס'איז זיכער, אַז די צייט איז גאָרנישט ווייט, מיר ווייסען אויך, אַז ביי פערשידענע נישט-יודישע פּאָליטישע פּאַרטייען עקזיסטירען שוין איצט וואַהל-קאָמיטעטען, וועלכע אַרבייטען שוין גאַנץ געשמאַק: זאַמלען סטאַטיסטישע מאַטעריאַלען, אינטערעסירען זיך מיט די וואַהל-בעצירקען, וואָס וועלען לויט דער נייער אָרדינאַציע איינגעפיהרט ווערען און גרייטען זיך בכלל צו, אַז זיי זאָלען נישט איבעררעשט ווערען מיט'ן פּלוצלינגען פערעפענטליכען פון די וואַהלען צו דער לאָדזער שטאָט-פּערוואַלטונג.

ווערט ביי אונז אויך עפּיס אין דער הינזיכט געטון? לחלוטין גאָרנישט, אַזוי ווי מען וואָלט אינגאַנצען וועגען דעם פערגעסען, אָדער די צוקונפטיגע וואַהלען וואָלטען אונז קנאַפּ אינטערעסירט. מיר קענען זיך פאָרשטעלען, ווי שווער ס'וועט זיין ביי דער איצטיגער וואַהל-אָרדינאַציע, אַז די יודען זאָלען בעקומען אַן ענטשפּרעכענדע און געהעריגע פערטרעטונג אין דער לאָדזער שטאָט-פערוואַלטונג, מיר ווייסען דאָך, אַז די שטאָט וועט צוטיילט ווערען אויף בעצירקען און יעדער בעצירק וועט וועהלען פאַר זיך. וואו האָבען מיר די זיכערקייט, אַז די בעצירקען וועלען צוגעשניטען ווערען אויף דעם אופן, אַז די יודען וועלען קיינמאָל נישט קענען אויסוועהלען זייערע פאָרשטעהער, ווייל מען וועט איצט נישט וועהלען אויף קיין ליסטעס נאָר אויף קאַנדידאַטען.

מיר וועלען ווערען איבערראַשט ווען די וואַהלען וועלען פערעפענטליכט ווערען, אָבער דעמאָלט וועט שוין זיין צו שפּעט הן אויף אינטערווענצען און הן אויף צוגרייטען זיך צום שווערען וואַהל-קאַמף. מיר וועלען דעמאָלט זיכער נישט איבעריאָגען, אפילו נישט דעריאָגען. לאָמיר נישט מאַכען אונזער שטענדיגען פעהלער, לאָמיר דאָסמאָל סיסטעמאַטיש צוטרעטען צו דער אַקציע, זיין צוגעגרייט צו איהר און צו פיהרען אַזוי ווי ס'געהער צו זיין, פערשטעהט זיך, אַז מיר קענען נישט גאַראַנטירען פאַר דעם גינסטיגען אויסגאַנג, אָבער קיין פאָרוואורפען וועלען מיר זיך נישט דאַרפען מאַכען.

ד.

א גרויס געשלעג אויף זאווישא גאס

ווי אזוי א טאכטער איז מקיים די מצוה פון כיבוד אם

אויף זאווישא גאס איז נעכטען אין אווענד געווארען א גרויס צוזאמענלויף און באלד האט אויסגעבראכען א געשלעג, קיינער האט נישט גע־וואוסט וואס איז דארט פארגעקומען, באלד איז אנגעקומען די פאליציי, וועלכע האט די אנטייל־נעהמער אין געשלעג געפיהרט אין קאמיסאריאט ארייו און דארט האט זיך ארויסגעשטעלט, אז די סיבה פון געשלעג איז געווען פאלגענדע גע־שיכטע:

אין באלוט וואוינט די אלמנה ז. איהר מאן, וועלכער איז ערשט נישט לאנג געשטארבען, איז געווען זעהר אנ'ארנטליכער מענש און א טוער אין א פראפעסיאנישער אינסטיטוציע. באלד נאכ'ן טויט פון ז. האט זיין 17-יעהריגע טאכטער זיך אנגעהויבען צו חבר'ן מיט אנ'אלפאנס. ווען די אלמנה האט געזעהען, אז די פריינדשאפט מיט'ן אלפאנס געהט צו ווייט, האט זי זיך אנגעהויבען צו בעטען ביי דער טאכטער מיט'ן גוטען און ראן געדראהט מיט'ן בייזען, אז זי זאל די דא־זיגע בעקאנטשאפט אפלאזען. דאס מיידעל האט אבער נישט געוואלט הערען דערפון און דאן איינגאנצען פערלאזען די וואוינונג פון איהר מו־טער, אריבערקלייבענדיג זיך צו דעם אלפאנס. די מוטער האט נישט געקענט די חרפה פערטראגען און האט גאנצע טעג און נעכט ארומגעזוכט איהר טאכטער.

נעכטען אין אווענד איז די אלמנה צופעליג דורכגעגאנגען די זאווישע-גאס און האט דארט בעמערקט איהר טאכטער, די אלמנה איז צוגעלא־פען צו איהר טאכטער און זי געוואלט צווינגען, אז זי זאל א היים גיין, דאס יונגע מיידעל האט אבער אנגעכאפט איהר מוטער ביי די האהר, אנגעהויבען זי מערדערליך צו שלאגען, אוועקגע־שליידערט אויף דער ערד און געקאפיטש, באלד איז געווארען א צוזאמענלויף, מענשען האבען זיך אנגענומען דער אלמנה'ס עוולה. דעם מיידעלס פריינד האבען זיך ווידער אנגענומען איהר „עוולה" און ס'האט זיך אנטוויקעלט א גרויס געשלעג, וועלכע איז ערשט ליקווידירט געווארען דורך דער פאליציי. דאס „פיינע" קינד און איהרע מיטהעל־פער זענען צוגעצויגען געווארען צו פעראנטווארט־ליכקייט.

יובל-פייערונג פון דער יודישער האנדווערקער-באנק

צוזאמען מיט א חנוכת-הבית פון נייעם לאקאל

די לאדזשער יודישע האנדווערקער-באנק (פעטער פאלודניאווא 4), האט פערגאנגענעם שבת צו נאכט געפייערט דעם 20-יעהריגען יובל פון איהר עקזיסטענץ.

די האנדווערקער-באנק איז געגרינדעט גע־ווארען אין לאדז אין יאהר 1913 און ביז'ן היינטי־גען טאג פערנעהמט זי א בכבוד'ן ארט צווישען די קאאפעראטיווע יודישע בענק אין פוילען.

די באנק האט אין משך פון די 20 יאהר מיט־געמאכט גוטע און שלעכטע צייטען, האט בעוויזען אפצושלאגען פערשידענע אטאקעס, און נישט־קו־קענדיג אויף דעם לאנגדויערנדען קריזיס, ווען גרויסע רייכע בענק זענען צוזאמענגעבראכען געווארען, איז די לאדזשער יודישע האנדווערקער־באנק צווישען די געצעהלטע, וואס איז געבליבען שטעהען אויף די פיס.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם 20-יעהריגען יובל און צוגלייך מיט דעם חנוכת-הבית פון נייעם לא־קאל (פעטריקאווער 20), איז פערגאנגענעם שבת צו־נאכט פארגעקומען אין לאקאל פון צענטראלען האנדווערקער-קלוב (פאלודניאווא 4) א באנקעט, צו וועלכען ס'זענען איינגעלאדען געווארען פאר־שטעהער פון די פערשידענע צעכען, פערטרעטער פון יודישע קאאפעראטיווע בענק, פון רעוויזיאנס־פערבאנד אין ווארשא, פון דער פרעסע א. אנד.

דער באנקעט איז געעפענט געווארען פון פרעזעס פון ראט, ראטמאן מארק פיין, און אין קורצע ווערטער אונטערגעשטראכען די בעדייטונג פון דעם האנדווערקער יום-טוב.

דער אנוועזענדער עולם האט געטרונקען „לחיים" און בין גלעזעל לגלעזעל, האט מען גע־האלטען רעדעס, בעגריסונגען און געווינשען דער פערוואלטונג און ראט א פרוכטבארע טעטיגקייט.

דער ערשטער האט גענומען אווארט איינער פון די ערשטע מיטגרינדער ה' קראקויער. נאך דעם ווי ס'רעדען די ה"ה: פרוינט און קליינמאן נעמט א ווארט דער אינספעקטאר פון רעוויזיאנס-פערבאנד אין ווארשא, ה' שמויש, דער רעדנער רעדט ארום די לאגע פון די יודישע קאאפעראטיווע בענק אין פוילען און צום סוף שטעלט ער זיך אפ אויף דער טעטיגקייט פון דער לאדזשער יודישער האנדווערקער באנק וועלכע פייערט איצט דעם 20-יעהריגען יובל פון איהר עקזיסטענץ. שטעלט זיך אפ אויף די פערשידענע עטאפען ביז דער לעצטער „מאראלי־שער סאנאציע", פון דער באנק. צום סוף רופט דער רעדנער אלע יודישע בעלי-מלאכות און קליינפאברי־קאנטען צו שטיצען די באנק, צו לאקירען די קאפי־טאלען און צו פערגרעסערען די פאיען, ווייל דער באדען פון דער יודישער האנדווערקער-באנק איז א געזונטער.

נאך דעם ווי ס'רעדען די ה"ה: פרוינד (צענטר. האנדוו. פעראיין) און דאבזשינסקי (דירעקטאר פון קאאפ. באנק אין זד. וואליע און מיטגליד פון רעוו. פערבאנד), בעקומט א ווארט ה' ראובן האפמאן. דער רעדנער גיט אנ'איבערבליק איבער דער 20 יאהר ארבייט פון דער באנק, און מיט וואסערע עק־שנות ס'זענען אפגעשלאגען געווארען פערשידענע אטאקעס. אין דער צייט, ווען ס'האט געקראכט די ווארשאוער האנדווערקער-באנק — האט מען גע שטורעמט די לאדזשער האנדווערקער-באנק. בעת דער אטאקע אויף דער דעפאזיטען-באנק — האט מען געשטורעמט די לאדזשער האנדווערקער-באנק; ווען ס'האט געקראכט די לאדזשער האנדעלס-באנק האט מען ווידער געשטורעמט די האנדווערקער-באנק. אבער די לאדזשער יודישע האנדווערקער-באנק, זאגט ה' האפמאן — האט די אלע שטורעמס מיט כבוד אפגעשלאגען. די באנק האט איבערגע־לעבט שווערע מינוטען, און אויב ס'איז געלונגען די באנק צו דערהאלטען, איז עס צו פערדאנקען דעם רעוויזיאנס-פערבאנד אין ווארשא.

ד"ר קאצענבויגען (דיר. פון דער האנדווער קער-קאמער) האט אין זיין רעדע אנגעוויזען, אז די האנדווערקער-באנק האט זיך נישט פראינטערע־סירט מיט דעם בעזארגען מכשירים און מאשינען פון ענגלאנד און פראנקרייך פאר די יודישע האנד־ווערקער אויף גינסטיגע בעדינגונגען; די יודישע האנדווערקער-באנק דארף זיך פראינטערעסירען וועגען דעם עקספארט פון יודישען האנדווערק. פרי־הער צו שפעטער וועלען די יודישע האנדווערקער עקספארטירען זייערע אויסארבייטונגען. ס'וועלען זיך זיכער געפינען פינאנסיסטען, וואס וועלען דעם עקספארט פינאנסירען. דער פינאנסיסט דארף אבער זיין די יודישע האנדווערקער-באנק.

דער רעדנער ווינשט ערפאלג און א פרוכטבא־רע ארבייט.

נאך דעם ווי ס'בעגריסען נאך די ה"ה: ל. ראזענבערג, ג. וואלמאן, ח. ווינער (קליינהאנדלער־באנק, אגראדאווא 2), דיר. פויסט, הערשקאוויטש, מאג. גאלעווסקי א.א. האלט דער פארזיצער ראטמ. מארעק פיין דאס שלוס-ווארט און ארום 1 בייטאכט ווערט דער באנקעט ביי א געהויבענער שטימונג גע שלאסען.

רעגיסטראציע פון יאר-גאנג 1913

היינט, מאנטאג, דעם 6 ד. ח. דארפען זיך צושטעלען צו רעגיסטראציע אין מיליטער-פאליצי־אישען ביורא (פיעטריקאווער 165) די יונגעלייט, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 5 פאליציי-קאמי־סאריאט אויף די אותיות:

F G

פון 12-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

R S Sz T U W Z Ż Ź

מארגען, דינסטאג, ד. 7 ד. ח. פון 5-טען קאמיסאריאט מיט די אותיות:

H Ch I

און פון 3-טען קאמיסאריאט

A B C D E F

אויך דארפען זיך שטעלען צו דער רעגיס־טראציע די יונגעלייט פון יאהרגאנג 1910 און עלטערע, וועלכע האבען נאך נישט רעגולירט זייער פליכט פון מיליטער-דינסט.

די פליכט צוזושטעלען זיך איז אויך חל אויף מענער, וועלכע זענען נישט אפיציעל קיין פוילישע בירגער און קענען נישט דערוויזען, אז זיי זענען בירגער פון אנ'אנדער מלוכה, און וואוי־נען אין לאדז אויף צוזיגערופענע „קארטי פא־ביטו'ס".

ווער ס'וועט זיך נישט מעלדען צו דער רע־גיסטראציע אין צוגעשפראכענעם טערמין וועט אד־מיניסטראטיוו בעשטראפט ווערען מיט 3000 זל. שטראף אדער 3 חדשים ארעסט.

צוגאב-פאבאר-קאמיסיע

(מ) מיטוואך, ד. 15 ד. ח. 8 אינדערפריה הויבט אן צו אמטירען א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פון פ. ק. או.-לאדז 1, אויף פעטריקאווער 165.

עס דארפען זיך מעלדען די יונגעלייט פונ'ם יאהרגאנג 1912 און עלטערע, וועלכע האבען זיך נישט געשטעלט פאר אנ'איבערזיכט-קאמיסיע, נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט, וואוינען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 קאמיסאריאט און האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפאדערונגען פון דער לאדזשער סטאראסטווע.

היינט — דער לעצטער טאג

צו איינצאהלען די צווייטע ראטע פון דער נאציאנאלער הלוואה

(א) נעכטען זענען, טראצ'ן זונטאג-טאג בע ווען אפען און טעטיג אלע פינאנץ-קאסעס, און עס זענען אנגענומען געווארען איינצאהלונגען אויף דער צווייטער ראטע פון דער נאציאנאלער הלוואה.

היינט איז דער לעצטער טערמין צו איינ־צאהלען די דאזיגע צווייטע ראטע.

Dr. med.
L. Berman
צעגעלניאנא 15, טעל. 149-07
ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען, מענער-שוועכע-בעהאנד־לונג און סעקסועלע בעראטונג.
אלע ארט אנאליזען.
עמפ. פון 8—11 און 4—8 אוו. זונטאג פון 9—1 בייטאג פאר אונבעמיטעלטע — ניעדריגע פרייזען.

Dr. med. H. LUBICZ
ספעציאליסט פאר וועגערישע און געשלעכטס-קראנק.
צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32.
עהמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אווענד, זונטאג פון 9—11 בייטאג.

ר. איזראעל

דירעקטאר אדאלף גאלד

סענסאציאנעל-שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

83

— איך וועל אויסגעפינען באנעצקין צוליב זיין טובה-וועגען, צוליב מיר און צוליב איך, אדא, איך מוז איהם אויסגעפינען. איך וועל נאך היינט אוועקפאהרען קיין לאדז. איהר וועט דאך אויף מיר ווארטען דא?

— פערשטענדליך, האט אדא געזאגט, איהר פרעגט נאך וועגען דעם?

— און אייער בעציהונג צו מיר, וועט זיך דאך דער צייט נישט ענדערען?

— געוויס נישט, גראף ראשעוויטש. ווייסט איך, אז איך האב איך היינט געגעבען בעווייזען וועגען דעם.

— יא, אדא, איך האב ביי איך איבערגעלעבט היינט גליקליכע מינוטען.

— אלזא גוט, איך ווינש איך א גוטע רייזע און איהר זאלט קומען מיט א פולשטענדיגער ער־לעדיגונג פון דעם ענין, וועלכער געהט אונז ביידע גלייך אן.

ראשעוויטש האט זיך הייס געזעגענט מיט אדאן און איז אוועק, כדי זיך צוצוגרייטען צו דער רייזע.

— איך וועל איך בעגלייטען צו דער באהן. האט אדא איהם געזאגט ביים געזעגענען זיך, מיר וועלען זיך נאך אדורכשמועסן, ווי אזוי מיר זא־לען זיין די גאנצע צייט פון אייער אפוועזענהייט אין שטענדיגען קאנטאקט. איך האב א מיטעל, אז דאס זאל זיך איינגעבען.

דער גראף ראשעוויטש איז ארויס פון אדא'ס אפארטאמענטען און כמעט טאנצענדיג געלאפען דורכ'ן קארידאר. ער איז געווען פון עפעס שטארק צופרידען. ער האט זיך נישט אפגעגעבען קיין חשבון, פארוואס ער איז אין אזא גוטע שטימונג, ס'איז אבער געווען א פאקט, אז אזוי איז געווען. דאס איז געווען דאס געפיהל פון דעם, אז ער האט דערגרייכט צו דעם, צו וואס ער האט אזוי שטארק געשטרעבט. אדא איז לויט אלע סימנים וואס ער האט געהאט, געווען פערליבט אין איהם און דאס איז געווען פאר איהם גענוג, אז ער זאל אהן גרעניץ גליקליך זיין און זאל אויספיהרען אדאס ווערטען בעפעהל. דער גראף האט קיינמאל נישט געהאט קיין דעטעקטיוו-נייגונגען און נישט אזעלכע פעהיגקייטען, אבער איצט האט זיך איהם גע־דוכט, אז באלד ווי ער וועט קומען קיין לאדז וועט זיך איהם איינגעבען אויסצוגעפינען באנ־עצקין און דערמאלט וועט ער א טריומפירענדער צוריקקומען צו אדאן און איהר אנגעבען דעם אדרעס פון באנעצקין. נייז, ער וועט נאך אנדערש טון, ער וועט זיך צוערשט זעהען מיט באנעצקין, מיט איהם שמועסן און ערשט דאן, וועט ער קומען צו אדאן און איהר אלץ געבן איבערגע־בען, ער איז מיט דער האטעל-ווינדע אראפגעפאה־רען אין „האל" און געוואלט אוועקגעהן. פלוצ־לונג איז ער בלאס געווארען. די פיס זענען איהם ווי געליימט געווארען, ער האט ברייט געעפענט די אויגען, אזוי ווי ער וואלט פאר זיך געזעהען עפעס א שרעקליך געשפענסט. ער האט געמיינט, אז ער האט געחלומ'ט, צי האט ער ווירקליך געזעהען? אדער האט זיך איהם נאר אויסגעדוכט, ווייל ער איז געווען אזוי שטארק אונטערן איינפלוס פון אדאן.

— אבער ניין, איך זעה דאך, איך בין דאך וואך, איך לעב דאך און פיהל דאך.

ער האט זיך נאכאמאל איינגעקוקט און ווירק־ליך געזעהען ביים א טישעל אין „האל" איז געזע־סען נישט קיין אנדערער ווי באנעצקי און גע־שריבען א בריף.

— אבער ניין, האט ער זיך געטראכט, געוויס אזא שטארקע ענליכקייט, ווי אזוי איז דאס מעג־ליך, אז ער זאל דא זיין, ס'טרעפט מאנכעסמאל, אז צוויי מענשען זענען אזוי שטארק ענליך צו זיך, אז זייטיגע מענשען קענען זיי נישט אונטער־שיידען.

פאמעליך, אזוי ווי ער וואלט זיך נישט גע־וואלט ענטוישען, איז דער גראף צוגעגאנגען צו דעם טישעל, ביי וועלכען ס'איז געזעסען דער מאן, וועלכען ראשעוויטש האט אנגענומען פאר באנעצקין.

דער מאן איז געזעסען איבערגעבויגען איבערן פאפיר און האט נישט בעמערקט, ווי צו איהם דער־נעהנטערט זיך גראף ראשעוויטש, ערשט דעמאלט ווען יענער איז שוין געווען נאהענט נעבען איהם, האט דער מאן אויפגעהויבען דעם קאפ און דער זייט פון וואנען ס'איז געקומען דער גראף ראשע־וויטש.

אויך באנעצקי האט זיך שטארק געוואונדערט ווען ער האט פלוצלונג דערזעהען דא אין דער פערמעד זיין יוגענד - חבר, גראף ראשעוויטש. בא־נעצקי האט זיך שנעל אויפגעשטעלט פון זיין ארט און עפרויבט אקעגענגעהען דעם גראף. זיי זענען געבליבען שטעהען הארט נעבען זיך איינער אקעגען דעם צווייטען, געקוקט אויף זיך, און קיינער פון זיי האט. קיין ווארט נישט ארויסגערעדט, עפעס האט זיי אונבעוואוסטזיניג פונאנדערגעטיילט, אזוי אז ער זאל נישט קענען גלייך בעקומען דעם די־רעקטען קאנטאקט. אזא פיינליכע לאגע האט אבער נישט געקענט לאנג דויערען, ווייל דער האטעל אין „בריטאניא" איז דער גרעסטער אין בריסעל און הונדערטער מענשען האבען זיך געדרעהט הין און צוריק דורכ'ן האטעל.

— ביזט דו עס טאקע, האט דער גראף אנ־געהויבען, דו באנעצקי.

באנעצקי האט אויסגעשטרעקט די הענט צום גראף.

— געוויס בין איך עס, האסט מיך נישט דער־קענט, וולאדיסלאוו.

— איך האב דיך באלד דערקענט, אבער איך האב זיך נישט געקענט צוגלויבען, אז דו ביזט דא אין בריסעל.

— יא, איך בין דא אין בריסעל, פערשטעהסט די אומשטענדען....

— יא, די אומשטענדען, איך בין פשוט צו־מישט געווארען, ווען כ'האב דיך דא אזוי פלוצ־לונג דערזעהען. פערשטעהסט, איך האב ערשט היינט געהערט וועגען דיר און איך האב דיך אזוי שטארק געוואלט זעהען, איך האב אבער קיין אה־נונג נישט געהאט, אז איך וועל דיך אין עטליכע מינוט ארום גלייך טרעפען.

— דו האסט היינט וועגען מיר געהערט דא אין בריסעל?

— יא, שטעל זיך פאר, און זעהר לאנג וועגען דיר גערעדט.

— מיט וועמען, וולאדיסלאוו.

— איל זיך נישט אזוי, וועסט זיך גלייך דערוויסען.

באנעצקי האט בעקומען א שלעכט פארגעפיהל.

— זאלען מיר דא אזוי עפענטליך נישט רע־דען, האט ער געזאגט צום גראף. קום, מיר וועלען ערגעץ אריינגעהען.

דער גראף איז מיטגעגאנגען מיט באנעצקין, די זענען אוועק אין גאס און לאנג שפאצירט אי־בער דער שטאט, אליין נישט וויסענדיג וואהין. דער גראף האט פערשטאנען, אז באנעצקיס קאנ־סטערנאציע איז געקומען צוליב דעם, וואס ער איז איבערגעשראקען און האט מורא פאר יעדען בעקאנטען, וואס ער טרעפט. ער האט איהם דער־פאר געוואלט בערוהיגען און האט געזאגט:

— באנעצקי, פאר מיר דארפסט דו זיך נישט זשעניר'ען, איך ווייס כמעט אלץ, פערשטעהט זיך, אהן פרטים, אבער איך ווייל

— וואס ווייסט דו?

— איך ווייס, אז דו האסט געמוזט צוליב עפעס אנטלויפען פון לאדז און איך צוזאמען מיט דער פערזאן, מיט וועלכער איך האב היינט גערעדט וועגען דיר, ווילען דיר גערן העלפען. איך האב היינט געוואלט פאהרען קיין לאדז, כדי דיך אויפ־צוזוכען, און מיטאמאל האב איך דיך דערזעהען אין האטעל.

— איך דאנק דיר, גראף. איך דארף דערוויל נישט פון קיינעם קיין הילף, איך וויל דיך נאר פערזיכערען, אז איך בין נישט בעגאנגען קיין שום גנבות און מאלווערזאציעס אין לאדז, נאר די אומשטענדען האבען זיך אזוי צונויפגעלעגט, אז איך האב געמוזט אנטלויפען פון לאדז. מיר איז אבער אינטערעסאנט, ווער איז דאס דער אנדערער מענש, וועלכער האט גערעדט וועגען מיר מיט דיר.

(פארטזעצונג קומט)

הספארט־בעוועגונג

ווען דעם, אז די יוד. ספארט־פעראײנען זאלען זיך צוריקציהען פון די מײסטערשאפטס־קאמפען

אין דער ספארט־בײלאגע פון „נײעם פאלקס־בלאט" האבען מיר בעריהרט די פראגע וועגען דעם, ווי אזוי די יודישע ספארט־און טורן־פעראײנען דאר־פען האנדלען כדי צוריק ארויסצופיהרען די יודי־שע ספארט־בעוועגונג אויפ'ן וועג פון איהרע אײ־גענטליכע צילען און זי איצט אפרײסען פון דעם זומפ, אין וועלכער די אלגעמײנע ספארט־בעווע־גונג איז אײנגעפאלען.

מיט פרײדיגען קענען מיר קאנסטאטירען אז אונזער איניציאטיװ האט געהאט דעם געהעריגען ווידערקלאנג און מיר בעקומען כסדר בריף פון יודישע ספארטלער וועגען דער דאזיגער פראגע, מיר ווע־לען כסדר ברענגען די דאזיגע בריף און ארטיקלען פון אונזערע לעזער.

מיר געבען דא אן אינטערעסאנטע בעמערקונג וועגען דער דערמאנטער טעמא פון דעם ערנסטען און בעשײדענעם ספארט־טוער מ. ג.

דער פארשלאג אז די יודישע ספארט־ און טורן־פעראײנען זאלען זיך צוריקציהען אויף אײן יאהר פון אלערלײ מײסטערשאפטס־קאמפען, כדי זיך צו קענען ווידמענען דאס ראטעווען פון דער אײגענער בעוועגונג פון אונטערגאנג, איז ווערט בע־גריסט צו ווערען.

מיר ווײסען גאנץ גענוי וואס עס טוט זיך אין אונזערע פעראײנען, זײט עטליכע יאהר זענען מיר עדות דערפון, אז די יודישע ספארט־פעראײנען האבען אנגענומען דעם קורס פון בעווײזען זיך אויפ'ן אויסען. שטארקע יודישע ספארט־ און טורן־פעראײ־נען, האבען געזאלט זײן דאס פראפאגאנדע־מיטעל פאר דער יודישער ספארט־בעוועגונג צווישען דער יודישער יוגענד און דער יודישער געזעלשאפט בכלל. געוויס וואלט איך קײנמאל נישט ארויסגעטרעטען געגען אזא מאטיווירונג און וואלט געווען דער לעצ־טער, וועלכער וואלט נישט דערשאצט דעם ווערט פון פראפאגאנדע פאר דער יודישער ספארט־בעווע־גונג צווישען אונזער גלײכגילטיגער געזעלשאפט, אבער איך בין דער ערשטער וועלכער טרעט ווי אמ' ענערגישסטען ארויס געגען דעם, אז די פראפאגאנ־דע זאל זײן דער א' און ת' פון אונזער בעוועגונג און דערבײ זאל מען פערגעסען וועגען דעם צו וואס די בעוועגונג איז געשאפען געווארען.

צוערשט האט מען געמײנט אז נעבען דעם שאפען די פראפאגאנדע אויף אויסען דורך שטאר־קע רעפרעזענטאנץ־מאנשאפטען, וועלען מיר קע־נען אויך שטארקען און פיהרען אונזער ארבײט אינעווײניג. ס'האט זיך אבער ארויסגעוויזען גאר עפעס אנדערש, די זארג וועגען שאפען די רעפרע־זענטאנץ־מאנשאפטען האט אונז צוגענומען אונ־זער גאנצע צײט. מיר האבען זיך געמוזט שטעלען אין דער רײהע און דעם געיאג נאך אלץ בעסערע שפי־לער און אטלעטען, און אויפ'ן כשר'ן וועג איז דאס נישט געגאנגען, האבען מיר אנגעהויבען מיט־צומאכען אלע שמד־שטיק, וועלכע ווערען געמאכט דורך אנדערע בײם צוציהען דעם אדער יענעם בע־סערען שפילער אדער אטלעט. מיר האבען געמוזט געהען אויפ'ן וועג פון קאררופציע, ווײל אנדערש וואלטען מיר קײן גוטע מאנשאפטען וועלכע זאלען שיסען גאלען, אדער פליהען אנדערע טריומפען, נישט געשאפען. דער סוף הערפון איז געווען, אז מיר האבען סײ־ווי־סײ נישט געקענט איבעריאגען אנדערע. ווײל די ספארטלער, די אטלעטען זענען שוין דעמאראליזירט און מיר האבען נישט געקענט געבען דעם פרײז וועלכען ס'האבען זיך געקענט ערלויבען אנדערע און מיר זענען געבליבען הינטער־שטעליג, אזוי ארום האבען מיר פערלוירען בײדע זאכען, נישט מיר האבען געשאפען שטארקע רע־פרעזענטאנץ־מאנשאפטען און מיר האבען פערנאכ־לעסיגט אונזער ארבײט אין די פעראײנען, די יו־גענד איז פון אונז אנטלאפען און בלײבט אונז נישט מעהר, דאס „פובליקום" וואס מיר האבען גע־האט אויף די ספארט־פלעצער האט אונז אויך פער־לאזען, ווײל מיר האבען נישט געקענט שיסען אזוי פיל גאלען ווי אנדערע. די לאגע איז געווארען אונ־ערטרעגליך. מיר דענקען אלץ כסדר און דעריבער האט געמוזט קומען אימיצער וועלכער זאל רופען זיך צו פעררעכטן. פערשטײט זיך אז מיר מוזען ראטעווען די בעוועגונג און דאס קען נאר געשען ווע־רען דורך דעם, וואס מיר וועלען צוריק זיך וויד־מענען דער אינערליכער ארגאניזאציאנעלע און אי־דעאישער ארבײט, מיר מוזען אראפווארפען פון זיך די זארג פון דער „אויסערליכער פאליטיק" דאס דאר־פען מיר לאזען אויף שפעטער, מיר וועלען דאן אנהויבען פון אנהויב, אבער דעמאלט שוין נישט מאכען די פעהלערען וועלכע מיר האבען איצט גע־מאכט, און וועלכע האבען אונז געברענגט צו דער איצטיגער לאגע.

די מײסטער־שאפטען ברענגען אונז דערווײל גארנישט, דעריבער דארפען מיר זיך פון זײ צוריק־ציהען, כאטש אויף א קורצע צײט, אויב מ'האלט, אז א יאהר צײט איז גענוג, וועל איך נישט זײן געגען דעם.

ליגע מעטשעס אין לאנד

גרויסע מפלות פון ל. ק. ס. און טשארני

פאגאן — ל. ק. ס. 0:9 (0:5)

אין לעמבערג איז נעכטען פארגעקומען דער ליגע־מעטש צווישען דעם פרעטענדענט אויף דער ליגע־מײסטערשאפט מיט'ן לאדזער ספארט־קלוב. די לאדזער האבען געליטען א שרעקליכע מפלה. דערבײ מוז מען אבער צוגעבען, אז פאגאן האט בעוויזען אין אזא פערהעלטניש פערדינט און האט די גאנצע צײט געהאט אן'איבערמאכט איבער די לאדזער.

אויף דער שרעקליכער מפלה פון ל. ק. ס. האבען זיך צונויפגעלעגט דער נאסער באדען און די אפגעשוואכטע מאנשאפט. ל. ק. ס. האט גע־שפילט מיט 4 רעזערוו־שפילער. דער בעסטער בײ ל. ק. ס. איז געווען קאראש.

באלד אין אנהויב פון שפילען נעהמט פאגאן זעהר א שארפען טעמפא און דערלאזט נישט די ל.ק.ס.־שפילער צום „ווארט". פאגאן דערגרייכט טאקע אין דער ערשטער העלפט 5 טויערען. נאך דער פויזע איז פאגאן אפגעפאלען פון די כוחות, אבער דורך אמביציע און ווילען צו געווינען, האט די לעמבערגער מאנשאפט דער־גרייכט נאך 4 טויערען.

ריכטער — ה' רוטקאווסקי.

גארבארניא — טשארני 0:8 (0:1)

אן'עהנליכע מפלה ווי ל.ק.ס. אין לעמבערג האט געליטען „טשארני" אין קראקא, שפילענדיג מיט „גארבארניא" וועגען ארויספאלען פון דער ליגע. אין דער ערשטער העלפט האט מען נישט געטראכט אפילו וועגען דעם, אז טשארני וועט פערשפילען אין אזא הויכער פערהעלטניש, ווייל גארבארניא האט געשפילט נישט אמביציעזען און נאר דערגרייכט 1 גאל. ערשט נאך דער פויזע האט גארבארניא אנגעווארפען א בעוואלדיגע טעמ־פא און האט פשוט געדריקט די לעמבערגער, נישט ארעפלאזענדיג זיי פון שטראף־פעלד, אזוי ארום זענען אין קורצע אפשניטען פון צייט גע־פאלען אוש 7 טויערען. טשארני איז פשוט צו־מישט געווען פון דעם מבול פון גאלען און הא־בען צום סוף פון מעטש אינגאנצען פערלוירען דעם קאפ.

ריכטער — רצטיג פון לאדז, האט נישט געהאט קיין גרויסע ארבײט צוליב דעם, וואס די מאנשאפטען האבען זיך געהאלטען אין די ראה־מען פון דזשענטעלמענישען שפילען.

לעגיא — קראקאוויא 2:2

אין ווארשא האבען געשפילט די דערמאהנ־טע מאנשאפטען און רעמיזירט. בײדע טויערען פאר קראקאוויא האט דערגרייכט מאלטשיק, פאר לעגיא — נאווראט.

מעטש וועגען ארײנגעהען אין דער ליגע

ווארשעווער „פאלאניא" דעפיניטיוו אין דער ליגע

פאלאניא — וו. ק. ס. (ווילנא) 0:2

נעכטען איז אין ווארשא פארגעקומען דער ענדגילטיגער פינאל־מעטש וועגען ארײנגעהען אין דער ליגע. דאס איז דער דריטער מעטש צווישען די דערמאהנטע מאנשאפטען. געזיגט האט „פא־לאניא" אין דער פערהעלטניש פון 2:0. און אזוי ארום דעפיניטיוו דערגרייכט די פוילישע מײסטער־שאפט פון „א"־קלאס און ארײן צוריק אין דער ליגע, פון וועלכע „פאלאניא" איז ארויסגעפאלען עושט דאס פאריגע יאהר.

די טויערען האבען דערגרייכט זילינסקי און צלעשעווסקי.

באקס־ספארט אין פוילען

וואוועל (קראקא) — וויסלא (קראקא) 5:11

נעכטען איז פארגעקומען אין קראקא דער דערמאהנטער באקס־מעטש וועגען דער מאנשאפטס־מײסטערשאפט פון פוילען. געזיגט האט וואוועל איבער וויסלא אין דער דערמאנטער פערהעלטניש.

שלעזיען — ווארשא 7:9

אין קאטאוויץ איז פארגעקומען דער דער־מאהנטער באקס־מעטש, ווארשא האט געשיקט קײן שלעזיען דעם צווייטען גארניטור, ווייל די בעסערע באקסער זענען געווען בעשטימט אויפ'ן מעטש מיט'ן אונגארישען „נעמצעטי", וועלכער איז נעכ־טען פארגעקומען אין ווארשא. געזיגט האט שלעזיען אין פערהעלטניש פון 7:9. דער יודישער באקסער פון ווארשא, בירנבוים, איז שטארק בעשעדיגט גע־ווארען, ווען דער ריכטער (קארדאש פון לאדז) האט איהם אנערקענט א מפלה, בעת ער האט לכל־הפחות פערדינט אויף א רעמי.

סקאדא (ווארשא) — נעמצעטי (אונגארן) 4:10

די אונגארישע באקס־מאנשאפט „נעמצעטי", וועלכע איז געווען שטארק רעקלאמירט, ווייל אין איהרע רייהען קעמפען אמאליגע בעריהמטהייטען און אפילו אן'אמאליגער וועלט־מייסטער (ענעקעס I) האט געליטען א גרויסע מפלה פון ווארשעווער „סקאדא", וועלכע האט נעכטען געהאט א גוטען טאג און בעזיגט די אונגארער אין הויכער פער־העלטניש 4:10.

נעמצעטי — ווארטא 8:8

קומענדיגען דינסטאג קעמפט „נעמצעטי" אין לאדז מיט „אוניאן — טורינג".

האקעי

אין פראג (טשעכיען) האבען זיך אנגעהויבען די האקעי־קאמפען אויפ'ן קינסטליכען אייז. די ערשטע 2 מעטשען זענען פארגעקומען צווישען דעם פראגער מ. ט. צ. און דער ווארשעווער לעגיא די רעזולטאטען זענען פאלגענדע

מ.ט.צ. (פראג) — לעגיא (ווארשא) 0:5

מ.ט.צ. — לעגיא 0:4

ל.ט.ס.ג. געוואונען דעם בעכער פון ל.ז.א.פ.נ.

ל.ט.ס.ג. — ס.ק.ס. 0:2

נעכטען איז אין לאדז פארגעקומען דער פינאל מעטש וועגען בעכער פון ל.ז.א.פ.נ. צווישען ל.ט.ס.ג. און ס.ק.ס. ווי ס'איז געווען פאראויסצו־זעהען האט געזיגט ל.ט.ס.ג. און האט אזוי ארום געוואונען דעם בעכער פון ל.ז.א.פ.נ.

פינג פאנג

„מארגענשטערן" — אדראזעניע 2:8, 4:6

מארגענשטערן אריבער אין קלאס א.

אין לאקאל פון „מארגענשטערן" איז פאר־געקומען א פינג פאנג פערמעסטונג צווישען „מארגענשטערן" און „אדראזעניע", געשפילט הא־בען די ערשטע מאנשאפטען פון קלאס „ב." און די צווייטע מאנשאפטען פון קלאס „צ" וועגען דער מײסטערשאפט פון די קלאסען.

דעם מעטש האט געוואונען „מארגענשטערן" די צווייטע מאנשאפט 2:8 לטובת מארגענשטערן די מאנשאפט איז מיט דעם נצחון געווארען מײסטער פון קלאס „צ."

די ערשטע מאנשאפט האט געוואונען 4:6 און געווארען מײסטער פון קלאס „ב" און אריבער אין קלאס „א".

דער בעשטאנד פון דער ערשטער „מארגענ־שטערן" - מאנשאפט איז פאלגענדער: י. ראזענ־צווייג, מ. ערליכמאן, מ. קאנטאר, ס. נאפאלע־וויטש, ב. אלטמאן, ש. כאלופסקי.

זײ זענען געווארען די בעסטע חבר'טעס

(סקיצע) פון ל. מיכאל

אנעט האט געפיהלט עפעס אן'אנטיפאטיע צו אידאן, נאך איידער יענע האט חתונה געהאט מיט דודן. היינט ווער רעדט שוין דערנאך, ווען דוד האט שוין געהייראט אידאן, האט אנעט זי פשוט נישט געקאנט זעהען די פאר די אויגען, נישט געקאנט פערטראגען איהר ווייס פנים'על מיט'ן צוקערדיגען קלײנעם מײלכעל און די גאנצע קלײ־נינקע קעצישע פיגור איהרע.

— זי ווירקט מיר פשוט אויף די נערווען, אט די אפגעקרעכצטע קאץ! — האט זיך אנעט גע־קלאגט פאר איהר מאן.

משה, אנעט'ס מאן, האט אבער אין אזא פאל אלע מאל זי איבערגעשפארט, נישט אײנגעשטימט מיט זײן ווײב, ער האט געפונען אז פערקעהרט, אידא איז זעהר א פיקאנטע און חנ'עוודיגע ווײבעלע און א פיגור פערמאגט זי זעהר א גראציעזע...

האט שוין אנעט אין יענע מינוטען אויך איהר אײגענעם מאן נישט געקאנט דולדען.

איהר איז געפעלען דוד. ער איז איהר גע־פעלען... נײן, מעהר ווי געפעלען. איהר האט זיך געדאכט, אז אויך זי געפעהלט איהם. זי זאגט אבער געהאט א מאן, א קינד — האט זיך דוד דער־פאר דערזויטערט פון זיי און ער האט ענדליך חתונה געהאט...

אנעט האט אנגעהויבען בענקען, נישט גע־זעהען דוד'ן אזא לאנגע צייט, האט זי פערשטאנען, אז זי בענקט נאך איהם, זי בענקט נאך זײן הילכיגע שטימע, אז זי איז גאר פשוט פערליבט אין איהם, ווי א יונג מײדעל, און אז די פיס טראגען זי אויף יענע ערטער, וואו עס האט זיך איהר, אז זי קען איהם בעגעגענען...

און אײנמאל, איז אזוי, אײנגעפאלען אזא מין געדאנק:

„געוויס שוין יאגען זיך נאך איהם, זי דארף זיך בעפריינדען מיט אידאן... זי דארף האבען א מעגליכקייט אריינצוקוקען צו אידא'ן אין הויז... און אידא דארף צו איהר אויך קומען צו גאסט מיט דוד'ן".

אט דער געדאנק האט זי אזוי אויפגערודערט, אז זי איז אהיים געקומען א צוטראגענע, אן'אויפ־געטרעגטע, ווי א שכור'טע, און האט די גאנצע נאכט מיט קײן אויג נישט צוגעמאכט, צוקלערענדיג עפעס אן'אויסרייד זי זאל קאנען שאקע מארגען בעזוכען אידא'ס היים.

אריינקומען פלוצלינג צו אידאן איז געווען נישט אזא לייכטע זאך, ווייל ביז איצט האט אנעט די גאנצע צייט אפען געווייזט פון אידאן, זיך געמאכט ווי זי בעמערקט איהר גארנישט, און יענע האט איהר צוריקגעצאהלט מיט דער־זעלבער מטבע...

אידא האט בעגעגענט אנעט'ן מיט קאלטער און בעליידיגענדער פערוואונדערונג. מאכענדיג דעם אבשטעל, אז זי בעמערקט דאס נישט, האט זיך אנעט מיט אומנאטירליכער לעבעדיגקייט צורעדט וועגען עפעס א וואוילטעטיגער אונטערנעהמונג. בשעת זי האט אזוי גערעדט, איז דערווייל אין צי־מער אריינגעקומען דוד. ער האט זיך אויך פער־וואונדערט, האט אבער וואס עס איז דריק געמאן אנעט'ס האנט און איהר האט זיך אפילו גע־דאכט, אז ער האט אויף איין רגע לענגער, ווי ס'איז נויטיג געווען, פערהאלטען איהר האנט אין זײנער.

אט די רגע האט אנעט'ן געמאכט נאך לע־בעדיגער, מוטיגער און זי איז אפילו געווארען נאטירליך און איהר האלטען זיך, אזוי אז יע־ווידיט איהרער האט שוין נישט אויסגעזעהן אזוי אומגעלומפערט און אנגעצויגען, און ווען זי איז פון זיי ארויסגעגאנגען איז די בעלײדיגונג פון אידא'ס אויפנאהמע שוין געווען אינגאנצען פערגעס־סען — דערפאר האט זי דאך געזעהען דוד'ן! און די ווארעמקייט פון זיין האנטדרוק האט דערנאך נאך א לאנגער צייט געווארעמט איהר גאנצען קערפער.

שפעטער מיט א שטיקעל צייט האט אנעט איינגעלאדען אידאן צו זיך, און זי האט זיך בע־אומרוהיגט, טאמער וועט אידא נישט קומען. יווען יענע האט זיך בעוויזען, האט אנעט זי בעגעגענט טומעלדיג, מיט אויסערגעוועהנליכער גאסטפריינד־ליכקייט און איז דעם גאנצען אווענד נישט אפגעט־טראטען פון איהר. די „קאץ" האט זיך אבער אזוי לייכט נישט אונטערגעגעבען און האט איראניש פערקרימט איהר קליין פיסקעל. אנעט איז שוין כמעט אריינגעפאלען אין פערצווייפלונג. אבער דא איז איהר פלוצלינג געקומען צו הילף איהר אײ־גענער מאן.

משה האט זיך צוגעזעצט צו אידאן און קוקענ־דיג אויף איהר מיט קלײנע אויגעלעך, האט ער ער גענומען מאכען קאמפלימענטען. דאסמאל האט איהם אנעט נישט געמאכט קײן בעמערקונגען ווי געווענליך: „אהא, דו הייבסט שוין אן מיט דײנע שטוקעס, פרויען־יעגער!" — פערקעהרט, זי האט מיט פרייד בעאבאכטעט ווי אידא זשמורעט זיך ווי א קעצעלע... בײם געזעגענען זיך האט זיי אידא אײנגעלאדען צו זיך.

— איך בין צופרידען, וואס דו האסט געביטען דײן מײנונג וועגען אידאן — האט איהר מאן גע־זאגט באכ'ן אויסקלײדען פון די געסט. — איא, איך בין גענומען געווארען, ווען איך האב גע־טענה'ט, אז זי איז א גאנץ ליב ווײבעלע?

דאס מאל האט זײן בעמערקונג נישט ארויס גערופען בײ אנעט'ן קײן זאך, אויסער א גליק ליכען שמייכעל: זי האט געטראכט וועגען דעם, אז איינגיכען וועט זי זעהן דוד'ן.

די צוויי פרויען זענען געווארען שטארק בע־פריינדעט. יעדען טאג האבען זײ זיך איבערגע־קלונגען אויפ'ן טעלעפאן און זיך געזעהען דא בײ אײנער, דא בײ דער צווייטער אין הויז. די מענער זײערע האבען זײ, פערשטעהט זיך, בע־גלייט. און אלע מאל פלעגט עפעס ווי פון זיך אליין אויסקומען אזוי, אז אנעט איז געזעסען מיט דוד'ן און משה מיט אידאן. אנעט האט גע־זעהן, אז אידא פערפלאנטערט זיך אין די נעצי־פון איהר „פרויען־יעגער", האט זי, אנעט, אין דער זעלבער צייט אלץ נעהנטער און נעהנטער צוגעצויגען צו זיך דוד'ן; און אז דוד' האט איהר אײנמאל א זאג געטון, אז ער האט חרטה, וואס ער האט חתונה געהאט און אז זי, אנעט, וואלט גאר געדארפט זײן זײן ווײב — האט איהם אנעט, אלט ענטפער, ארומגענומען און, אזוי ווי זיי זענען געווען אליין אין יענעם מאמענט, האבען זיי זיך צוקושט.

דאס איז געווען איהר ערשטער פערראט גע־גען משה'ן. עס קאן זײן, אז זיי וואלטען זיך נאך ווייטער געקושט, ווען אין דעמזעלבען אויגענבליק וואלט נישט געווען אריינגעלאפען אידא.

צי האט זי עפעס געזעהן, אידא? צי האט זי בעמערקט? דאס האט אנעט נישט געוואוסט, זי האט בלויז געזעהן, אז משה אומקעהרענדיג זיך יענעם אווענד מיט איהר אהיים, האט געהאט עפעס א פערוויה'טס פנים און דער קרעכץ איז בײ איהם געזעסען אויף א ווייט...

די פריינדשאפט צווישען בײדע פרויען איז אלץ געוואקסען און געוואקסען.

„געבורט-קאנטראל" שוין שטארק אין מאדע

אנגעהויבען האט זיך די בעוועגונג אין ענגלאנד און אמעריקע מיט 60 יאהר צוריק. דערנאך האט זי זיך פערשפרייט אין מיטעל-אייראפע. און איצט האט זי שוין אנגעשפארט אין די קליינע שטעטלעך פון פוילען און ליטע. — די קליינע שטעטלעך האלטען היינט אזוי ווייט ווי די גרעסערע שטעט האבען געהאלטען מיט 25 יאר צוריק. — אנאינטערעסאנטע אויספארשונג וועגען געבורט-קאנטראל ביי יודען אין פוילען

— 2. —

פון צייט צו צייט בעגעגענט מען נאך מענשען, וואס זאגען, אז לעצטענס ווילען מענשען האבען ווינציגער קינדער, ווייל דאס לעבען איז געווארען שווערער. אבער אונז קענען זאגען מעהר נישט בלינדע, וואס הויבען נישט אן צו זעהן, וואס ארום זיי טוט זיך. ווייל דער אמת איז דאך פונקט פערקעהרט: מענשען נעהמען בעגרעניצען זייער קינדער־צאהל, בשעת עס ווערט זיי בעסער עקאנאמיש. דאס לאזט זיך אויפווייזען אויף פערשידענע אופנים. נעהמט יעדע שטאט בעזונדער, אין וועלכען לאנד איהר ווילט, וועט איהר זעהן, אז אין די רייכערע קווארטאלען איז די צאהל קינדער אין יעדער פאמיליע קלענער, איידער אין די ארימע געגענטען, נעהמט ווידער גאנצע פעלקער אדער גאנצע לענדער, זעהט מיר אויך, אז וואס מעהר ענטוויקעלט א לאנד איז עקאנאמיש, אלץ קלענער איז דארטען די דורכשניטליכע צאהל קינדער אין יעדער פאמיליע.

מען וואלט דאס געקענט זאגען אזוי: מענשען האבען זיך ארומגעזעהן, אז מיט ווייניגער קינדער איז דאס לעבען נישט אזוי שווער, האבען זיי גענומען אנווענדען פערשידענע המצאות, כדי טאקע צו מאכען זיך גרינגער דאס לעבען.

„געבורטען קאנטראל" איז ביים היינטיגען טאג איינער פון די וויכטיגסטע פאקטען אין לעבען פון די פעלקער מעהר נישט וואס מען רעדט נישט וועגען דעם איינגאנצען אפען.

די רעליגיע האט זיך אומעטום געשטעלט אנטקעגען רעגולירען די געבורטען, און דעריבער זעהען מיר טאקע, אז ביי קאטאליקען און ביי יודען, ביי וועמען די רעליגיע איז שטארקער, האט זיך געבורטען־קאנטראל אנגעהויבען שפעטער. אבער דאס רעדט זיך נאר וועגען אונזערע מזרח'דיגע יודען, ביי די מערב־אייראפעאישע יודען איז שוין א היפשע צייט דער דורכשניט קינדער אין א פאמיליע קלענער ווי צווייי.

עס קען גרייליך זיין, אז דער חשק צו לעבען בעקוועמער איז אליין נאך נישט קיין גענוגענדע ערקלערונג פאר דעם וואס מיר זעהען. אמאל קען זיין, אז אויב א פאמיליע בעשליסט נישט צו האבען איבגאנצען קיין קינדער אדער זיך צו בעגנוגענען מיט איין קינד, איז דאס א רעזולטאט פון דעם, וואס זיי האבען פערלוירען דעם מוט צום לעבען

ווען איהר רעדט יועגען דעם ענין מיט מענשען פון א גאנץ יאהר, וועט איהר אפט אויסקומען

פון ד"ר מ. ווינרייך

צו הערען, אז אין אמעריקע און אין מערב־אייראפע איז שוין די זאך א „בעשלאסענע". נאר אין מזרח־אייראפע, מיינט מען, געהט נאך אלץ אויפ'ן אלטען שטייגער. אין דער אמת'ן איז אין מזרח־אייראפע דער פראצעס פונקט אזוי קלארער ווי אין אנדערע לענדער. מעהר נישט, וואס ער האט זיך אנגעהויבען אביסעל שפעטער. וועגען רוסלאנד איז דאך אפגערעדט; נאר אויך אין די אנדערע לענדער איז דיזעלביגע זאך, און דאס אינטערעסאנטע איז, אז אפילו די קאטוילישע גלחים, וואס האבען אזא שטארקע ווירקונג אויפ'ן פריוואטען לעבען פון דער בעפעלקערונג, קענען נישט קיין סך פועל'ן מיט זייער פראפאגאנדע געגען געבורט־קאנטראל.

פאראן אין פוילען אן'אינסטיטוט צו פארשען בעפעלקערונגס־פראגעס. דער אינסטיטוט האט פונאנדערגעשיקט מיט א צייט צוריק אן'אנקעטע צו דאקטוירים, אז זיי זאלען ארויסזאגען, וואס זיי ווייסען וועגען דעם ענין געבורטען־קאנטראל ביי זייערע פאציענטען. נישט מעהר ווי צעהן דאקטוירים פון 140 האבען געענטפערט, אז ביי זייערע קליענטען שפילט דער ענין קיין ראליע נישט. אלע אנדערע ריידען וועגען דעם, ווי וויכטיג דאס איז. און דאס זענען דאקטוירים פון אלע טיילען פון לאנד, פאליאקען, אוקראינער און יודען, דאר־פישע און שטאטישע.

פון די ענטפערס פון די דאקטוירים ווייזט זיך ארויס, אז צום שטארקסטען איז די שטרעבונג צו בעגרעניצען די קינדער־צאהל אין די רייכע פאמיליעס און אין די פאמיליעס פון אינטעליגענטען, ואיבערהויפט פון בעאמטע. דא זעהט מען צום בעסטען, אז ס'איז נישט נאר א פראגע פון פערמעגען אליין, נאר ס'איז אויך געוועגדיט אין דעם, וואס די עלטערן האבען גרעסערע פאדערונגען צום לעבען, און אפשר אויך פון א געוויסער ענטוישונג אין לעבען.

• • •

בעגרעניצען די צאהל קינדער קען אויך האבען פערשידענע גראדען, טייל דאקטוירים זאגען, אז אין פאמיליעס פון פוילישע בעאמטע קוקט מען שוין אפטמאל אפילו אויף איין קינד ווי אויף א לאסט, מען וויל שוין גאר קיין קינדער נישט האבען.

צום ווינציגסטען, פערשטעהט זיך, זעהט זיך אן די בעגרעניצונג אין דארף. דא איז דאס נאך טאקע צום ווינציגסטען נויטיג, ווייל ביז נישט לאנג צוריק האבען דאך פויערים דווקא געוואלט האבען מעהר קינדער; א מענש מעהר אין שטוב האט געמיינט אן'ארבייטער מעהר אויפ'ן פעלד. ווייטער איז אין דארף שווער זיך אן'עצה צו געבען אפילו ווען מען וויל שוין יא, ווייל מען איז נישט אזוי בעהאווענט אין די געגנג, וואס קענען פיהרען צו געבורטען־פערקלענערונג, מען קען זיך אויך נישט פערגינען די הוצאה, אדער מען שעהמט זיך אריינצוגעהען אין אפטיק, ווייל דארטען קען מען אלעמען.

א גרויסע צאהל דאקטוירים שרייבען, אז אין די נידעריגע שיכטען האט זיך אנגעהויבען די טענדענץ צו פערקלענערען די געבורטען ערשט אין די סאמע לעצטע עטליכע יאהר. די ערקלערונג וואס מען גיט דאס רוב איז דער קריזיס, די ארבייטסלאזיגקייט און דער אומזיכערער מארגען. אבער מיר ווייסען שוין, אז דאס באלט מען נאר זיך אליין, אויב מען בעגנוגענט זיך מיט אזא אויסטייטשונג. געווען צייטען, וואס זענען געווען נישט בעסער ווי די היינטיגע און פונדעסטוועגען פלעגט דעמאלט די צאהל געבורטען שטייגען פון יאהר צו יאהר.

אגב ווערט דאס בעשטעטיגט און א געוויסער מאס אין פוילען אויך. עס ווייזט זיך ארויס, אז אין יענע קרייזען, וואס זענען באמת צום שטארקסטען געשלאגען געווארען פונ'ם קריזיס, ביי די ארבייטסלאזע און ביי די ארימסטע פויערים, בעמערקט מען אין טייל ערטער פאר די לעצטע פאר יאהר דווקא א וואוקס פון דער צאהל שוואנגערשאפטען און געבורטען, אז מען פרעגט זיך פון באנדער וועגען די סיבות, לאזט זיך אויס, אז דער סארט מענשען האבען זיך זייער אייגענע פילאזאפיע, וואס איז נאר עפעס אנדערש איידער באוולטאנס „פרוכט פון פילאזאפיע". איינער א דאקטאר דערצעהלט וועגען א דארפישען ארבייטער, וואס האט געוואוינט מיט א פאמיליע זאלבעניאנד אין א קליין צימערעל. דער דאקטאר האט איהם געפרעגט, פארוואס האט ער אזויפיל קינדער. האט ער געענטפערט: „מען עסט נישט, מען טרינקט נישט, מען טוט זיך נישט אן — זאל מען נאך דאס אויך זשאלעווען?"

א צווייטער האט געענטפערט:

„אויף דעם גילט נישט קיין תענית".

אט פון די שיכטען, פון די ארימסטע, קומט נאך איצטער דער גרעסטער טייל צו־וואוקס פון דער בעפעלקערונג אין פוילען. אבער מען מעג זיין זיכער, אז ווען יענעם דארפישען ארבייטער וועט ווערען אביסעל גרינגער אויפ'ן הארצען און ער וועט אנהויבען אביסעל עסען און טרינקען און זיך אנטאן, וועט ער אויך איבערנעהמען די תורה פון געבורטען־קאנטראל.

דאס לעבען אין ארץ-ישראל

(ידיעות פון דער יודישער טעלעגראפען-אגענטור)

א"י-רעגירונג קויפט ערד אויף בעזעצען אראבער

ירושלים. „הארץ" טיילט מיט, אז די רעגירונג האט איינגעקויפט א"ע" האט בדעה איינצוקויפען 11.500 דונאם באדען, אויף וועלכען עס זאלען בעזעצט ווערען „דיספלאסירטע אראבער". די דאזיגע ערד־קניה זאל שטעהען אין צוזאמענהאנג מיט דער דורכפיהרונג פון פריענטש־פלאן.

א"י-יודען אלס אינסטרוקטארן פון אראנזשען-פאקונגס-קונסט

ירושלים, קיין קיפר זענען אפגעפאהרען אויף דער איינלאדונג פון די דארטיגע אראנזשען־פלאנצער, 24 יונגע א"י־יודען, זיהן פון פאר־מלחמה'דיגע ראשון־לציון — קאלאניסטען, וועלכע זענען בעקאנט אלס ספעציאליסטען אויפ'ן געביט פון אראנזשען־פאקונג. די א"י־יודען וועלען אויפן קיפר זיין טעטיג אלס פאק־אינסטרוקטארען אין די דארטיגע אראנזשען־פלאנטאציעס.

די אקציע פאר כפר-אוסישקין

ירושלים. אנ'עסטרייכישער יוד, וואס וויל נישט זיין נאמען זאל פערעפענטליכט ווערען, האט געשפענדעט 200 פונט אויף דעם כפר־אוסישקין, וואס זאל געגרינדעט ווערען אין צוזאמענהאנג מיטן יובילעאום פון מ. מ. אוסישקין. פון קישינעוו ווערט טעלעגראפירט, אז די בעסאראבישע יודען וועלען זאמלען א ספעציעלען פאנד אויף קויפען 200 דונאם באדען פאר דער אוסישקין־קאלאניע.

וועגען א הויכשול פאר ספארט-אינסטרוקטארען אין תל - אביב

תל־אביב. קיין תל־אביב איז אנגעקומען דער פרעזידענט פון מכבי־וועלט־פעדעראנד ד"ר יאאכים לעלעווער, וועלכער וועט דא צוגרייטען די וועלט־מכביאדע, וואס דארף פארקומען אין פריהלינג 1935, איינע פון די פראגען, אין צוזאמענהאנג מיט וועלכע עס שטעהט דער איצטיגער בעזוך פון ד"ר לעלעווער אין תל־אביב, איז די גרינדונג פון א הויכשול פאר ספארט־אינסטרוקטארען.

אביסינישע קעניגין לאדט איין קיין אדיס-אבעבא

די הויפט=זינגערין פון דער העברעאישער אפערע אין ארץ-ישראל

ירושלים. נאך א צוויי־וואכענדיגען אויפענטהאלט אין א"י האט פערלאזען דאס לאנד די קעניגין פון אביסיניען, אונזען מונערא, מיט איהר סוויטע. די קעניגין איז געווען אזוי ענטציקט מיט די פארשטעלונגען אין דער העברעאישער אפערא, אז זי האט בעשלאסען איינצולאדען אויף א סעריע קאנצערטען קיין אדיס־אבעבא. דער הויפט־שטאט פון אביסיניען. די הויפט־זינגערין פון דער אפערא, פרוי ראסיאנאווסקא. די קעניגין האט בעאויפטראגט ד"ר פייטלאוויטשען, דעם בעקאנטען פארשער פון די פאלאשעס, צו פיהרען אין איהר נאמען די פערהאנדלונגען מיט פרוי ראפ־יאנאווסקא.

קאנקורס אויף דער בעסטער טעאטער-פיעסע פאר „הבימה"

תל־אביב. די פרייז־זשורי פון „הבימה" פאר דעם בעסטען טעאטער־שטיק האט אפגעלייגט ביז'ן 1. יאנואר 1934 דעם טערמין פון צושטעלען פיעסען צום קאנקורס.

ביז העלפט אקטאבער האט דער זשורי־קאמיטעט בעקומען 46 מאנוסקריפטען, אנ'ע"ך א העלפט דערפון אין העברעאיש פון א"י־שריפטשטעלער און די איבעריגע אין פינף אנדערע שפראכען פון פערשידענע לענדער.

פארן בעסטען ווערק איז בעשטימט א פרעמיע פון 100 פונט. דאס ווערק דארף זיך שטיצען אויף יודישען איבטערעסען־קרייז (פון היסטארישען ביז דער מאדערנעם טודשעט). עס קענען אויך צוגעשטעלט ווערען געדרוקטע פיעסען.

אין זשורי־קאמיטעט געהען אריין: ח. נ. ביאליק, יעקב פיכמאן, מ. לאכאווער, מ. פעלדמאן, שאול טשערניכאווסקי, און צוויי מיטגלידער פון „הבימה"־אנסאמבל.

ארטאפעדישער אנשטאלט

גראפעזען, גארסעטען, ארטאפעדישע אפאראטען אלער ארט, לייכטע פלאטפוס־איינלאגען געגען פוס־שמערצען אלס נאך גיפס־אבדרוק.

Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović

פיעטריקאווער 119, טעל. 231-81

Dr. Wołkowyski

4 ציגעל־גאס 4, טעל. 216-90

נעהמט אן אין הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען. מענער־שוועכע

אויפנעהמס־שעה'ן פון 8-1 מיטאג און 5-9 אוונט.

א יודישער ארבייטסל־אזער אין פאריז איז בעגליקט געווארען

איטאליען האט אבגעקויפט דאס בעקאנטע פידעלע פון דעם יודישען ארבייטסלאזען.—אנדערהאלבען מיליאן פראנק בעקומט דער גליקליכער. — א קאמעדיע פון י. חאמסקי אין יודישען טעאטער

(בריוו פון פאריז)

— וואו קריגט מען א קונה?

עס האבען זיך אנגעהויבען אונטערהאנדלונגען מיט אמעריקע, מיט איטאליען, מיט פערשידענע רייכע אמאטארען פון מוזיק.

עטליכע חדשים האבען געדויערט די אונטערהאנדלונגען און איצט איז דער ארבייטסלאזער ראשלין געקומען צו אונז מיט א שמחה:

— איך האב פערקויפט דאס פידעלע

— פאר וויפיל?

— פאר אנדערהאלבען מיליאן פראנק!

— וואס?

— יא... 1 מיליאן מיט 100 טויזענד איטאליענישע לירעס. אלזא ארום אנדערהאלבען מיליאן פראנק.

— זאל זיין מיט גליק.

— אוי בין איך גליקליך!

און דער יוד דערצעהלט מיט גרויס שמחה:

— איך האב עס פערקויפט דער איטאליענישער רעגירונג. באלד ווי עס איז בעוואוסט געווארען די געשיכטע פון מיין פידעלע האט צו מיר געווענדעט זיך דער איטאליענישער דעפארטאמענט פאר קונסט ביים בילדונגס־מיניסטעריום און געבעטען, אז איך זאל מיט דעם פידעל פאהרען קיין איטאליען. עטליכע מאל האט מען מיר איינגעלאדען צו פאהרען קיין איטאליען. אבער איך בין נישט געפאהרען ווייל איך האב נישט געוואלט פיהרען דאס פידעלע איבער דער באהן. טאמער פערשלאגט מען עס מיר. איך האב עס בכלל נישט געוואלט ריהרען פון דער פערשלאסענער קאסטע אין באנק, און א חוץ דעם, איז ביים גאנצען אוצר האב איך נישט געהאט קיין געלד אויף דער רייזע.

— צו וואס קויפט עס די איטאליענישע רעגירונג?

— ווייל אמאטי איז דאך געווען אין איטאליען. ער האט דאך דארט אין תפיסה אויסגעשניצט זיינע אויסערגעוועהנליכע פידעלעך. האט מען אין פלארענץ געשאפען שוין לאנג אנ'אמאטי־מוזעאום, און זיי האבען דארט פערשידענע אנדענקונגען פון אמאטי חוץ... זיינע פידלען.

האט דאס איטאליענישע בילדונגס־מיניסטעריום טאקע אפגעקויפט דאס פידעלע פאר דעם אמאטי־מוזעאום.

דער יודישער יונגערמאן איז א גליקליכער. ער האט נישט געהארפט וואַרטען אויף דער גרויסער לאטעריי. יאהרען־לאנג האט זיין אוצר געוואלגערט זיך איבער דער שטוב, אונטער דער שאַנק...

איצט וועט מען איהם די טעג אויסצאהלען דעם אוצר.

אז מען האט מזל...

* * *

דער פאריזער מיטארבייטער פון „נייעם פאלקס בלאט" דער בעקאנטער זשורנאליסט י. חאמסקי האט אנגעשריבען א געלונגענע קאמעדיע פון פאריזער יודישען לעבען א. נ. „מענדעל באנקראטניק" די קאמעדיע ווערט אויפגעפיהרט אין פאריזער יודישען טעאטער „פאלי דראמאטיק".

איהר געדענקט די געשיכטע מיט'ן יוד, וואס האט געהאט ביי זיך אן'אלטע פידעלע און האט אפילו נישט געוואוסט, אז ער האט אין שטוב אן־אוצר? — איין טאג איז ער אוועק פערקויפען דאס פידעלע. ער האט געדארפט האבען געלד אויף געבען עסען זיינע קינדער, ווייל ער איז געווען ארבייטסלאז. פאר דעם פידעל האט ער געבעטען 50 פראנק, אבער דער קויפער איז געווען א קענער אויף פידלען און דערצו נאך אן'ערליכער מענש, האט ער בעקוקט דאס פידעלע און מיט א שמייכעל א זאג געטאן:

— קיין 50 פראנק גיב איך איך נישט..

— נאר וויפיל דען? —

— נאר... 1000 און אפילו 5 טויזענד און אפילו 15 אויך.

איז שוין דער יוד געווארען איבגאנצען צעטומעלט און מען האט איהם אויפגעקלערט:

— אייער פידעל איז אנ'אמאטי פידעל ווי א סטראדיוואריוס... און צווישען די עטליכע צוואנציג פידלען, וועלכע אמאטי האט אויסגעשניצט, איז געווען איינע, די טייערסטע — זיין אייגענע און כדי די אונטערצושיידען פון אנדערע, האט אמאטי אויף זיין פידעל אויסגעשניצט דאס הענטעל אויף גאר א בעזונדערען אופן. און איהר האט עס די דאזיגע, איינציגע פידעלע...

עקספערטען האבען בעטראכט, און מען האט אבגעשאצט:

— עס איז ווערט אפשר א מיליאן פראנק!

דער יודישער ארבייטסלאזער איז געווען אויסער זיך פון שמחה. אבער דא האט זיך ערשט אנגעהויבען די גרויסע פראגע:

וואריעטע-דאנסינג
„טאבארין"
20 נארוטאוויטשא 20

היינט און טעגליך!
3 פארשטעלונגען 3
1) פון 5 נאכמיטאג ביז 8 אווענט
„FIVE" מיטן רעקארד-פראגראם
2) פון 8 ביז 11 אווענט
„MUSIC-HALL"
די גרעסטע וועלט-סענסאציע
אינטערנאציאנ. טורנעע פון
דאמען-רינג-קאמפען
אויף דער גאנצער רעווי-פראגר. און טעגליך
3) פון 11 ביינאכט ביז פריה
KABARET - DANCING
16 נומערן וועלט-אטראקציעס 16
טענץ אויף 2 פארקעטן. איינטריט פריי.

ראדיא-פראגראם

מאנטאג, דעם 6 נאוועמבער 1933

7.00 צייט-סיגנאל. 7,05 גימנאסטיק. 7,20 גראמאפאן. 7.35 ידיעות, 7.40 גראמאפאן. 7,52 הויזווירטשאפט. 11,30 קאמוניקאט, ידיעות. 11,57 צייט-סיגנאל. 12,05 רעוויע-לידער. 12.30 ידיעות, 12,38 גראמאפאן. 3,30 קאמוניקאט. 3,40 גראמאפאן. 3,55 מוזיק. 4,40 לעקציע פון דער פראנצויזישער שפראך. 4,55 אריעס און לידער. 5,20 פארטעפיאן-קאנצערט. 5,50 רעפערטואר און קאמוניקאטען פון לאדז. 6,00 רעפעראט. 6,20 זעלנערישע אודיציע. 6,45 גראמאפאן. 7,05 פערשידענעס. 7,25 פעליעטאן, 7,40 ספארט. 7,47 ידיעות. 8,00 רעדע פון מיניסטער מאטושעווסקי אין צוזאמענהאנג מיט'ן 15-טען יאהר-טאג פון פוילענס אומאפהענגיגקייט. 8,15 אפערע פון מאצארט, בעת דער פויזע — פעליעטאן, קאמוניקאטען. 11,15 גראמאפאן.

מעלדונג

יודענשטאטס-פארטיי אין א נייעם לאקאל.

מיר מאכען בעקאנט אלע מיטגלידער פון די יודענשטאטס-פארטיי און פון החלוץ-המדינתי, דאס דער נייער לאקאל געפינט זיך אויף פילסודסקיעגא 57 (וושכאדניע).

דירעקטארען אויף צרות

פאניע דירעקטארזשע קאכאני, שיעדזש פאן, פאניע!

(2) מיט אנ'ערך א חודש צוריק האט זיך אין לאדז געעפענט א פוילישע רעוויע אויף קילינסקיעגא 124, א. נ. „רעקס".

אז אין ווארשא איז דא „רעקס", טא הלמאי זאל אין לאדז נישט זיין „רעקס"?

און רעוויעס (רביעית) דאס איז דאך אזא מכת מצרים, וואס מ'מיינט אלץ, אז דאס וועט האבען דערפאלג ביים עולם.

אל-וואס-דען, צום סוף לאזט זיך אויס פון דעם ערפאלג א בוידעם — איז מילא...

זענען די דירעקטארען פונ'ם לאדזער „רעקס", יוזעף מאראווסקי און יאן באכענסקי אוועק אין ווארשא און אנגאזשירט צ. א. די 2 אקטיארען מירסקי און גאלעמביאווסקי.

די צוויי אנגערופענע דירעקטארען געהערען אבער. ווייזט אויס, צו דעם מין ספעציפיש-יודישע טעאטער-דירעקטארען, וואס זענען דירעקטארען אויף פוץ, און געהען צו צום געשעפט מיט דער בלויזער „טעכניק" פון מאכען „פון שניי גאמעלקעס"... און קיין גראשען ביים לייב און זעל האבען זיי נישט.

איז — אז די קאסע ברענגט, קריגט נאך דער אקטיאר ערויס א פאר גילדען אויף אונטערצוהאלטען זיין זינגענדיגע נשמה און שפרינגענדיגען גוף, אלא — די קאסע ברענגט נישט, לאזט מען די אקטיארען לויפען צו אלדי שווארצע יאהר... וואס מיר קאנטראקט=שמאנטראקט!?... מ'האט זיי, אזויצוזאגען אין... „רעקס" האט מען זיי.

ובכן, אז מירסקי מיט גאלעמביאווסקי'ן האבען דערזעהן, אז מיט גוטען וועלען זיי די פאר גילדען נישט ארויסקריגען. און זיי וועלען מוזען שפרייזען צוריק צופוס קיין ווארשא, האבען זיי די „דירעקטארען" זייערע אנגעקלאגט אין סטאראסטווע-געריכט, און עהערנעכטען טאקי האבען מאראווסקי מיט באכענסקי'ן בעקומען א פסק-דין — צו 10 טעג אומבעדינגטען ארעסט.

איבערגעפארען א יודיש יונגעל

(א) אויף בזשעזשינער גאס, נעבען נומ' 41 איז נעכטען איבערגעפאהרען געווארען דורך אן אויטא דער 12-יעהריגער יאקוב זאלצשטיין (פון מארישינער 4).

ביים יונגעל איז שטארק צוקאליעטשעט דער קאפ, און פאגאטאוויע האט איהם ערטיילט די ערשטע הילף.

דער שאפער איז ענטלאפען.

היינט אבשיד'ס - פארשטעלונג פון חנה לערנער און דוד זיידערמאן אין פילהארמאניע

היינט מאנטאג געזעגענען זיך חנה לערנער און דוד זיידערמאן מיט'ן לאדזער יודישען טעאטער עולם אין פילהארמאניע.

צו דער אבשידס פארשטעלונג ווערט געגעבען „געלד ליבע און שאנדע". די פרייזען זענען רעדוצירט פון 50 גראשען ביז 1 זל. 50 זל.

פון בונדישען אנטי-היטלער-קאמיטעט

אין קינא „טשארי" האט מען די טעג אנגעהויבען דעמאנסטרירען א דייטשען פילם „זאטרוטא דושא".

דער בונדישער אנטי היטלער-קאמיטעט אין לאדז, האט אינטערווענירט ביי דער דירעקציע פון דאזיגען קינא און אויסגעפולט ארעפצונעמען דעם דייטשען פילם.

נעכטען אין אווענד האט די דירעקציע אראפגענומען דעם דערמאנטען דייטשען פילם און באלד אנגעהויבען דעמאנסטרירען א צווייטען פילם אויפ'ן ארט פון אראפגענומענעם דייטשען פילם.

סענאטאר אשר מענדעלסאן אין לאדז

אין שליחות וועגען דער רבנות-פראגע

נעכטען איז קיין לאדז געקומען סענאטאר אשר מענדעלסאן.

ווי מיר דערוויסען זיך, איז סענ. מענדעלסאן געקומען אין שליחות וועגען דער רבנות-פראגע אין לאדז.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

קאפראווסקי (נאוואמיעסקא 15), טראוקאווסקי (בזשעזשינער 56), ראזענבלום (שרודמיעסקא 21), בארטאשעווסקי (פיעטריקאווער 95), קלובאנגא 54), טשינסקי (ראקיטשינער 53).

א לאדזער דעלעגאציע קיין פוילען

(א) נעכטען זענען ארויסגעפאהרען קיין פוזען צו דער פייערליכער איינוויהונג פון דער רעזערוויסטען-פאהן, די לאדזער דעלעגאטען, מיט'ן חיצע-פרעזעס פונ'ם לאדזער רעזערוויסטען-פערבאנד' ה' דעניס בראש.

א טרויעריגער קיערמאש

(2) נעכטען בייטאג האט זיך אויף פילסודסקיעגא 75 פער'סם'ט מיט זאלץ-זויער די 24-יעהריגע דינסטמיידעל, יאניגא קיצרמאש.

געטון האט זי עס מחמת ענטוישונג אין ליבע.

אין א שווערען צושטאנד האט מען זי אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף זאגאיניקאווא.

ד"ר העלער

ספעצ. פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט.
זונטאג פון 10–1 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

CLARK GABY אין פילם
אונט. נאמען
ווי אויך דער אבגאט פון די פרויען —
GRETA GARBO אלס קורטיזאנע
ZUZANNA LENOX
קלאנג-קינא
CAPITOL

נעכסטער פראגראם: KING-KONG
אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמ., שבת און זונטאג פון 12,30 בייטאג.
אויסער'ן פראגראם: קלאנג-צוגאבע.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
אנאנס ביז 15 ווערטער

א רעליגיעזער יונגערמאן זוכט א פאסטען אלס אגענט אדער אינקאסענט פאר א קליינעם געהאלט. אפערטען אין אדמ. אונטער „רעליגיעזער". 6063

עס ווערט געזוכט אנ'אבערלאקנייהערין צו סוועטערס, ווי אויך א מאשינערין צו סוועטערס. צו ערפאהרען ביי פאלאשינסקי, וואלבארסקא 3. 6066

עס ווערען געזוכט א שיק-יונגעל, באלד געצאהלט און א מעדעל. באלד נעצאהלט. נארוטאוויטשא 32, פראנט, אין קאלאניאל-געוועלב. 6068

עס ווערט פון זאפארט געברויכט קוואליפיצירטע האנד-נייהער דאמען-שניידער ביי פלארעק, סקווערנא 3, וו. 16

צו פערמיטען 5 צימער מיט א קיך פראנט (לאקאל פון ד"ר שווייג) גלייך פון ווירט. צו פערשטענדיגען זיך טעלעפאניש 204-67

ס'ווערט געזוכט 2 שטיבען מיט א קיך מיט אלע בעקוועהמליכקייטען אין צענטרום. אפערטען אונטער „M. S." אין אדמינ. 9064

אשותה
זוך איך מיט קאפיטאל פון 8000 זל. צו א מעכאנישע ווערקשטעט פון 72-ער און 64-ער שטוהל, וואס איז אין גאנג צו ארבייטען סחורה. אדרעס צו ערפאהרען אין אדמינ. פון דער צייטונג. 6041

Dr. med.
Ignacy Grynberg
ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
צעגעלניאנא 17, טעל. 174-15

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר סיפילים, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 4–9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ.

Dr. med.
LEON FUCHS
אינערליכע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען
אויף וואולטשאנסקא 65
(ווינקל אנדזשעיא) טעל. 172-44

כירורגישער קאבינעט
Dra med.
M. Kantor
איז געווארען איבערגעטראגען
אויף זשעלאנא 5
טעל. 112-22
נעהמט אן פון 1–3 און פון 6–8 אוו.
לעטשניצע-פרייזען.

כירורגישער קאבינעט
Dr. med.
J. Szreiber
געפינט זיך יעצט אויף
Narutowicza 9 tel. 122-95
אפעראציעס, אפאראטונגען, הילם ושילאקעס א.א.וו.
נעמט אן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8.30 אוו.
לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med. Niewiażski
ספעציאליסט פאר סיפילים, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9 – 1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

זיכערע הילף און א רפואה!

אהן אפעראציע, אהן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיפטונג פאר קראנקע אויף ברוכען, פאר מענער, פרויען און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף, פאר הויקערס אהן פיס.

פערלאזט נישט, די קראנקהייט, חייל דער ווינקעל-ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, און עס פאלט אראפ אין דעם פיס איז דער קראנקער אין א גרויסער סכנה, דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעלע גומענע הייל-בענדאזשען בעזונדערע; זיכער דעם שווערסטען ברוך, אויך פאר הויקערס, לייכטגעגען ספעציעלע הייל-גארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאטפיס, ווי אויך קונסטליכע גומענע פיס.
עמפפאנגם טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

זייט דעם ערשטען אקטאבער ד. י. ווערען אלע קראנקע אין מיין ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט, נור פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.

אכטונג

איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט
Specialist Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, tel. 221-77, front, parter.
מיר נעהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריק איך אויס עפענטליך מיין הערצליכסטען דאנק דעם בעריהמטען ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואולטשאנסקא 10 (פראנט, פארטער), וועלכער האט מיר אין זעהר א קורצע צייט פולשטענדיג אויסגעהיילט לויט זיין מעטאדע אויסגעצייכענטע ארטאפעדישע היילבאנדאזש אהן אפעראציע פון מיין שווערען ברוך. אויף אזוי איך פיהל מיך היינט פולשטענדיג געזונט און בין ווידער פעהיג צו פיזישער ארבייט. איך בלייב דאנקבאר דעם געעהרטען ה' דיר. ראפאפארט אויף אייביג דאנקבאר.

(–) Piotr Fellmak, tkacz, Łódź, Lutomirska 101.

פאר'ן אינהאלט און טאן פון די אנאנסן איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמינ. איז אפען טאג-טעגליך און ביינאכט.

... ענדערן נישט ... אינהאלט פון ... בערעכטיגן נישט ... די אנאנס אדער ... פאר דעם אנאנס

פצהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגן נישט צום איבערזריקן די אנאנס אדער צוריקצוצאהלען פאר דעם אנאנס.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז – 4 זלאטעס א חודש מיט צושטעלען א היים. אויף דער פראווינץ – 5 זל. א חודש; אין אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

נעקראלאגן–20 גר. א מ/מ (אין דער זייט-שפאלטן) קליינע אנאנסן ביז 15 ווערטער 1 גר. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אנאנסען-פרייז פאר א מילימעטער-שורה

פאר'ן טעקסט	פרייטאג און ערב-יו"ט — 24 גר.	אין דער זייט שפאלטען
אין טעקסט — 40	— 60	4
הינטער'ן טעקסט — 12	— 18	

... דער שטריך 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. ,,Najer Folksblat", Piotrkowska 31.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman